Товарищество с ограниченной ответственностью "Daryn Ustaz" педагогтердің кәсіби біліктілігін арттыру орталығы
БИН: 240140015624
050000, г. Алматы, ул. Богенбай Батыра, дом 150
Тел.: +7 702 606 96 97
E-mail: daryn.tutor@gmail.com

Daryn Ustaz

Педагогтердің кәсіби біліктілігін арттыру орталығы «Daryn Ustaz» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
БСН: 240140015624
050000, Алматы қ., Бөгенбай Батыр к., 150 үй
Тел.: +7 702 606 96 97
E-mail: daryn.tutor@gmail.com

«Ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларды сүйемелдеудегі педагог-ассистент қызметінің заманауи практикасы»
біліктілікті арттыру курсы
БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ

Сағат саны : 80 академиялық сағат

Алматы 2025 г

1. Общие положения

Педагогтердің ««Ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларды сүйемелдеудегі педагог-ассистент қызметінің заманауи практикасы» біліктілігін арттыру бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 4 мамырдағы № 175 бұйрығының талаптарына сәйкес әзірленді.

Бағдарламаның өзектілігі Қазақстан Республикасында ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларды психологиялық-педагогикалық қолдап отыру жүйесінің дамуымен және білім беру процесінде тікелей арнайы жағдайларды қамтамасыз етудегі педагог-ассистенттің кәсіби рөлінің нақтылануымен байланысты.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында ерекше білім беруді қажет ететін адамдардың білім алуы үшін арнайы жағдайларды қамтамасыз ету бекітілген. Осы талапты практикалық іске асыру белгілі бір бұзушылық санатының немесе жай-күйінің болуына ғана емес, нақты білім алушының білім беру қажеттіліктеріне қарай қажетті қолдау түрлерін айқындауды көздейді.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы № 4 бұйрығымен бекітілген ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау қағидалары мен бағдарламалары педагог-ассистенттің кәсіби қызметі үшін маңызды мәнге ие. Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалаудың қолданыстағы тәртібі білім алушының білім алуы үшін арнайы жағдайларға және психологиялық-педагогикалық қолдауға қажеттіліктерін айқындауды көздейді. Бұл педагог-ассистенттен білім алушының білім беру процесіне қатысуын бақылау, туындайтын қиындықтар мен көрсетілетін көмекті тіркеу, педагогтермен және мамандармен өзара іс-қимыл жасау және жеке қолдауға қажеттіліктің өзгеруін бақылау дағдыларын талап етеді.

Білім беру ұйымдарындағы психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің жұмыс істеу қағидаларының енгізілуі Бағдарлама мазмұнының өзектілігін арттыра түседі. Аталған қағидалар Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2025 жылғы 29 сәуірдегі № 92 бұйрығымен бекітіліп, 2026 жылы өзектендірілді. Педагог-ассистенттің қызметі психологиялық-педагогикалық қолдап отырудың келісілген жүйесінің бір бөлігі ретінде жүзеге асырылуға тиіс, бұл өз кәсіби функцияларын, жауапкершілік шектерін және мұғаліммен, арнайы педагогтермен, педагог-психологпен және қолдап отырудың басқа да қатысушыларымен өзара іс-қимыл жасау тәртібін нақты түсінуді талап етеді.

Жеке көмектің қажетті және жеткілікті көлемін айқындау жеке кәсіби міндет болып табылады. Ересек адам білім алушымен бірге немесе оның

орнына іс-әрекеттерді үнемі орындайтын шамадан тыс қолдап отыру дербестіктің дамуын шектеуі мүмкін. Сондықтан педагог-ассистент көмек деңгейін таңдауды, нұсқаулар мен визуалды тіректерді пайдалануды, іс-әрекеттердің реттілігін құрылымдауды және білім алушының динамикасына сәйкес қолдау көлемін біртіндеп азайтуды білуі тиіс.

Педагог-ассистенттің қызмет тәжірибесі білім алушыны тікелей сабақта және білім беру қызметінің басқа да түрлерінде қолдап отыру кезінде арнайы құзыреттерді талап етеді. Мұндай құзыреттерге кәсіби функциялар шегінде нұсқауды ұсыну тәсілін бейімдеу, жұмыс орнын ұйымдастыру, визуалды қолдау, қызмет түрлері арасында ауысу кезінде көмек көрсету, коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау, сондай-ақ мінез-құлықтағы және эмоционалдық реттелудегі қиындықтар кезінде педагогикалық қолдау көрсету жатады.

Педагог-ассистенттің және басқа педагог қызметкерлердің функцияларын ажырату ерекше кәсіби міндет болып табылады. Педагог-ассистент мұғалімді немесе арнайы педагогті алмастырмайды және білім алушылардың білім алуындағы бұзушылықтарға дербес диагностика жүргізбейді. Оның қызметі жеке қолдаудың белгілі бір тәсілдерін практикалық іске асырумен, олардың нәтижелілігін бақылаумен және психологиялық-педагогикалық қолдап отыруға қатысушыларға маңызды ақпарат берумен байланысты.

Осы құзыреттерді дамыту қажеттілігі Қазақстан Республикасының 2025–2030 жылдарға арналған инклюзивті саясатының тұжырымдамасымен де байланысты. Тұжырымдама әлеуметтік және құқықтық модельге көшуді, кедергілерді жоюды, білім алудың қолжетімділігін қамтамасыз етуді және ерекше білім беруді қажет ететін адамдарды қолдау жүйесін дамытуды көздейді. Осы жағдайларда педагог-ассистент қызметінің нәтижелілігі білім алушының жанында үнемі болу фактісімен емес, көрсетілетін қолдаудың оның білім беру процесіне қатысуына, құрдастарымен өзара іс-қимыл жасауына және дербестігін біртіндеп дамытуына қаншалықты ықпал ететінімен айқындалады.

Бағдарламаның өзектілігі педагог-ассистенттерді нақты кәсіби міндеттерді шешуге даярлау қажеттілігімен айқындалады: білім алудағы қиындықтарды және көмекке қажеттілікті бақылау, жеке қолдауды іске асыру, визуалды және ұйымдастырушылық құралдарды қолдану, коммуникация мен дербестікті дамыту, психологиялық-педагогикалық қолдап отыруға қатысушылармен өзара іс-қимыл жасау, көмектің нәтижелілігін бақылау және білім алушының динамикасын ескере отырып оның көлемін біртіндеп азайту.

Жалпы мемлекеттік басымдықтармен және әлемдік трендтермен байланысы

Қазақстан Республикасының жалпы мемлекеттік басымдықтарымен байланысы

Бағдарлама мазмұны Қазақстан Республикасының инклюзивті білім беруді дамыту, сапалы білім алуға тең қолжетімділікті қамтамасыз ету және ерекше білім беруді қажет ететін білім алушылар үшін арнайы жағдайлар жасау жөніндегі мемлекеттік саясатымен тікелей байланысты.

Негізгі мемлекеттік бағдарлардың бірі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 30 желтоқсандағы № 1143 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасындағы 2025–2030 жылдарға арналған инклюзивті саясаттың тұжырымдамасы болып табылады. Тұжырымдама дәстүрлі және медициналық модельдерден әлеуметтік және құқықтық модельге көшуді көздейді, онда негізгі назар диагнозға емес, адамның қажеттіліктеріне, кедергілерді жоюға және тең мүмкіндіктерді қамтамасыз етуге аударылады.

Педагог-ассистенттің кәсіби қызметі үшін бұл мемлекеттік басымдықтың тікелей маңызы бар. Тұжырымдамада Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінде педагог-ассистент лауазымы енгізілгені, ал баланың қажеттіліктерін бағалау қызметі медициналық модельден баланың қажеттіліктерін анықтауға негізделген әлеуметтік-педагогикалық тәсілге қайта бағдарланатыны атап көрсетілген. Тұжырымдамада келтірілген деректер бойынша білім беру ұйымдарында 2,4 мыңнан астам педагог-ассистент енгізілген, бұл осы бағыттың қолдап отыру жүйесінің дербес кадрлық ресурсы ретінде қалыптасып келе жатқанын растайды.

Мемлекеттік басымдықтар ерекше білім беруді қажет ететін балалардың білім алуына жағдайларды одан әрі кеңейтуді көздейді. Тұжырымдамада қолайлы жағдайлар мен ортаны қалыптастырған орта білім беру ұйымдарының үлесін 2025 жылғы 30%-дан 2026 жылы 40%-ға, 2027 жылы 50%-ға, 2028 жылы 60%-ға, 2029 жылы 70%-ға және 2030 жылы 80%-ға дейін арттыру белгіленген. Бұл инфрақұрылымды дамытуды ғана емес, білім алушыға қажетті жеке қолдауды көрсете алатын даярлығы бар педагог кадрлардың болуын да көздейді.

Бағдарлама мазмұны Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы № 4 бұйрығымен бекітілген және 2025 жылы өзектендірілген ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау қағидалары мен бағдарламаларын іске асырумен байланысты. Қолданыстағы нормативтік тәсіл баланың қызмет етуі мен білім беру қызметінің нақты параметрлері бойынша ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалауды

көздейді. Бұл педагог-ассистентте білім алушының қызметін бақылау, көмек қажет болатын жағдайларды анықтау, көрсетілетін қолдаудың сипаты мен көлемін тіркеу және оның нәтижелілігін бақылау дағдыларын қалыптастыру қажеттілігін айқындайды.

Бағдарлама сондай-ақ Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2025 жылғы 29 сәуірдегі № 92 бұйрығымен бекітілген және 2026 жылғы 29 мамырдағы № 144-НҚ бұйрығымен жаңа редакцияда жазылған білім беру ұйымдарындағы психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің жұмыс істеу қағидаларымен тікелей байланысты. Педагог-ассистенттер басқа мамандармен қатар психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің құрамына тікелей енгізілген. Демек, олардың кәсіби даярлығы білім алушымен оқшауланған жұмысты емес, жалпы қолдап отыру жүйесі шеңберінде келісілген өзара іс-қимылды қамтамасыз етуге тиіс.

Осыған байланысты Бағдарлама мазмұны нақты мемлекеттік басымдықтарды іске асыруға бағытталған:

ерекше білім беруді қажет ететін білім алушылар үшін арнайы жағдайларды қамтамасыз ету;

диагнозға бағдарланудан білім беру қажеттіліктерін және қажетті қолдау тәсілдерін айқындауға көшу;

педагог қызметкерлердің инклюзивті білім беру саласындағы кәсіби құзыреттілігін арттыру;

білім беру ұйымында тікелей психологиялық-педагогикалық қолдап отыруды дамыту;

білім алушының білім беру процесіне қатысуына кедергі келтіретін кедергілерді жою;

білім алушылардың дербестігі мен әлеуметтік қатысуын дамыту;

педагогтер мен мамандардың келісілген өзара іс-қимылын қамтамасыз ету;

білім алушыларға көрсетілетін жеке қолдаудың нәтижелілігін арттыру.

Педагог-ассистенттерді даярлау кадрлық дамудың жеке бағыты ретінде емес, инклюзивті білім берудің тұрақты жүйесін құру жөніндегі мемлекеттік саясатты іске асырудың практикалық тетіктерінің бірі ретінде қарастырылады.

Әлемдік трендтермен байланысы

Бағдарлама мазмұны мүгедектіктің медициналық моделінен әлеуметтік және құқықтық қорғау моделіне халықаралық көшумен сәйкес келеді, бұл ретте адамның қатысуындағы қиындықтар ортада бар кедергілермен өзара байланыста қарастырылады. Бұл тәсіл жеке қажетті қолдауды көрсетуді, кедергілерді жоюды және білім алушының білім беру және әлеуметтік өмірге

барынша дербес қатысуы үшін жағдай жасауды көздейді. Осындай көшу Қазақстан Республикасының 2025–2030 жылдарға арналған инклюзивті саясатының тұжырымдамасында да бекітілген.

Бірінші маңызды әлемдік тренд – қолдауды дараландыру. Көмек көлемі бұзушылық санаты бойынша формалды түрде емес, білім алушының нақты қажеттіліктеріне: нұсқауды түсіну, өз қызметін ұйымдастыру, айналасындағылармен өзара іс-қимыл жасау, білім беру ортасында бағдарлану және қажетті іс-әрекеттерді дербес орындау қабілетіне қарай айқындалады. Бағдарламада бұл тәсіл педагог-ассистенттерді бақылауға, кедергілерді анықтауға және қажетті көмек көлемін таңдауға оқыту арқылы іске асырылады.

Екінші тренд – ересек адамның тұрақты көмегінен білім алушының дербестігін дамытуға көшу. Қолдау баланың қызметін алмастыру құралы ретінде емес, оның мүмкіндіктерін кеңейту құралы ретінде қарастырылады. Сондықтан педагог-ассистент көмектің әртүрлі деңгейлерін – ұйымдастырушылық, визуалды, вербалды, модельдеу көмегін – қолдана білуі және білім алушы қажетті іс-әрекеттерді меңгеруіне қарай оның көлемін біртіндеп азайтуы тиіс.

Үшінші тренд – білім алушының жалпы білім беру және әлеуметтік қызметке толыққанды қатысуын қамтамасыз ету. Қолдап отырудың нәтижелілігі ересек адамның білім алушының жанында өткізетін уақытының санымен емес, оның сабаққа қатысу, тапсырмаларды орындау, педагогтермен және құрдастарымен өзара іс-қимыл жасау, таңдау жасау, көмек сұрау және дербестік таныту қабілетіндегі өзгерістермен айқындалады.

Төртінші әлемдік тренд қолдап отырудың командалық сипатымен байланысты. Жеке қолдау педагогтердің, мамандардың және отбасының келісілген жұмысының бір бөлігі ретінде қарастырылады. Педагог-ассистент үшін бұл белгіленген кәсіби функциялар шегінде жұмыс істеу, келісілген қолдау тәсілдерін іске асыру, бақылау нәтижелерін ұсыну және білім алушының динамикасын талдауға қатысу қажеттілігін білдіреді. Бұл тәсіл Қазақстанда қолданыстағы, құрамына педагог-ассистент нормативтік түрде енгізілген ППҚҚ моделімен тікелей сәйкес келеді.

Бесінші тренд – білім беру ортасы мен қызметті неғұрлым түсінікті және қолжетімді етуге мүмкіндік беретін визуалды, цифрлық, коммуникативтік және басқа да қолдау құралдарын пайдалану. Педагог-ассистенттің кәсіби қызметінде мұндай құралдар кеңістік пен уақытты құрылымдау, іс-әрекеттердің реттілігін белгілеу, нұсқауды түсінуді қолдау, коммуникацияны жүзеге асыру, қызмет түрлері арасында ауысу және тапсырмаларды дербес орындау үшін пайдаланылады.

Алтыншы бағыт – қолдаудың тиімділігін білім алушының қатысуы мен дербестігінің динамикасы арқылы бағалау. Бұл педагог-ассистент қызметінің нәтижелілігіне деген тәсілді өзгертеді: оң нәтиже көмек көлемін ұлғайту емес, білім алушының білім беру процесіне табысты қатысуын сақтай отырып, неғұрлым қарқынды қолдаудан аз қарқынды қолдауға біртіндеп көшу мүмкіндігі болып табылады.

Бағдарламаның әлемдік трендтермен байланысы қазіргі заманғы қағидаттарды: әлеуметтік-құқықтық қорғау моделін, қолдауды дараландыруды, кедергілерді жоюды, дербестікті дамытуды, білім алушының қатысуын қамтамасыз етуді, командалық өзара іс-қимылды, заманауи қолдау құралдарын пайдалануды және байқалатын динамика негізінде көмек көлемін біртіндеп азайтуды кіріктіру арқылы қамтамасыз етіледі.

Осы бағыттарды Қазақстан Республикасының қолданыстағы мемлекеттік басымдықтарымен үйлестіру педагог-ассистенттің кәсіби даярлығын нақты нәтижеге – білім алушы қажетті көмекті алатын, сонымен қатар білім беру процесіне дербес қатысу үшін өзінің мүмкіндіктерін кеңейтетін қолдау жағдайларын жасауға бағдарлауға мүмкіндік береді.

2. Глоссарий

Ерекше білім беру қажеттіліктері – сапалы білім алуға мүмкіндік бермейтін оқу-дамыту процесінде көмекке және қызметтерге деген қажеттіліктер.

Ерекше білім беруді қажет ететін адамдар (балалар) – тиісті деңгейде және қосымша білім алу үшін арнайы жағдайларға тұрақты немесе уақытша қажеттіліктері бар адамдар (балалар).

Мүмкіндігі шектеулі адамдар (балалар) – 18 жасқа дейінгі, ПМПК қорытындысымен расталған дене және (немесе) психикалық кемшіліктері бар, бұл тіршілік әрекетінің шектелуіне және оқыту, тәрбиелеу және дамыту үшін арнайы жағдайлар жасау қажеттілігіне әкелетін адамдар.

Пәнаралық өзара іс-қимыл – білім алушыларды оқыту, дамыту және әлеуметтік бейімдеу міндеттерін кешенді шешу үшін әртүрлі бейіндегі мамандардың (педагогтердің, психологтердің және т.б.) пәнаралық негізде жүзеге асырылатын ынтымақтастығы.

Даму бұзылыстары – арнайы жағдайлар жасалмай негізгі білім беру бағдарламасын меңгеруді қиындататын баланың дене және (немесе) психикалық дамуындағы ауытқулар. Даму бұзылыстарына есту, көру, сөйлеу, тірек-қимыл аппараты, интеллект бұзылыстары, аутизм спектрінің бұзылыстары, сондай-ақ олардың үйлесімдері жатады.

Нәтижелер мониторингі – ерекше білім беруді қажет ететін білім алушының (ЕБҚ) даму динамикасын жүйелі түрде қадағалау, оның ішінде

білім беру жетістіктерін, бейімделу деңгейін, ұсынылған арнайы жағдайлар мен психологиялық-педагогикалық қолдап отырудың тиімділігін тұрақты бағалау.

Жеке білім беру маршруты (ЖБМ) – ерекше білім беруді қажет ететін баланың жеке ерекшеліктерін, қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескеретін, білім беру мақсаттарына қол жеткізуге бағытталған білім беру қызметін ұйымдастыру мен іске асырудың дербестендірілген жоспары.

Ерте диагностика – ерекше білім беруді қажет ететін балаларды уақтылы анықтауға және олардың ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалауға бағытталған, тиісті психологиялық-педагогикалық қолдап отыруды ұйымдастыру мақсатында жүргізілетін іс-шаралар кешені.

Педагог-психолог – білім беру процесіне психологиялық қолдау көрсетуді, диагностика жүргізуді, тәрбиеленушілермен, ата-аналармен (заңды өкілдермен) және педагогтермен талаптарға сәйкес консультация беруді, психопрофилактикалық және психокоррекциялық жұмысты жүзеге асыратын маман.

Заңды өкілдер – баланың заңды өкілдігін жүзеге асыратын және оны тәрбиелеу мен дамыту үшін жауапты ата-аналар немесе олардың орнын алмастыратын адамдар.

Инклюзивті білім беру – барлық білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, білім алуға тең қолжетімділігін қамтамасыз ететін процесс.

Ерекше білім беру қажеттіліктері (ЕБҚ) – білім алушының тиісті деңгейде және қосымша білім алуы үшін арнайы жағдайларға тұрақты немесе уақытша қажеттіліктері.

Психологиялық-педагогикалық қолдап отыру – білім беру ұйымдарында іске асырылатын, ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау негізінде білім алушылардың, оның ішінде ерекше білім беруді қажет ететін адамдардың (балалардың) табысты оқуы мен дамуы үшін әлеуметтік және психологиялық-педагогикалық жағдайлар жасалатын жүйелі түрде ұйымдастырылған қызмет.

3. Бағдарлама тақырыбы

Бағдарламаның жаңашылдығы инклюзивті білім беруді өзара тығыз байланысқан Бағдарламаның жаңашылдығы педагог-ассистенттің кәсіби қызметін психологиялық-педагогикалық қолдап отырудың өзекті нормативтік моделін және білім алушыға тұрақты көмек көрсетуден оның дербестігін дамытуға және білім беру процесіне толыққанды қатысуына бағытталған жеке айқындалатын қолдауға көшуді ескере отырып, кешенді қарастырудан тұрады.

Бағдарлама мазмұны 2025–2026 жылдардағы нормативтік реттеудегі өзгерістерді, оның ішінде білім беру ұйымдарындағы психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің жұмыс істеу қағидаларын, ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау қағидалары мен бағдарламаларын және мүмкіндігі шектеулі балаларға арнайы психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету стандартын ескере отырып өзектендірілді. Бұл педагог-ассистенттің қызметін оқшауланған түрде емес, кәсіби функцияларды нақты бөлумен психологиялық-педагогикалық қолдап отырудың бірыңғай жүйесінің бөлігі ретінде қарастыруға мүмкіндік береді.

Бағдарламаның жаңашылдығы мынадай бағыттар бойынша іске асырылады:

Педагог-ассистенттің кәсіби рөлін нақтылау. Мазмұнда педагог-ассистенттің, мұғалімнің, арнайы педагогтің, педагог-психологтің және психологиялық-педагогикалық қолдап отырудың басқа да қатысушыларының функциялары ажыратылады. Кәсіби шекараларға, жауапкершілікке және педагог-ассистенттің білім беру процесінде тікелей атқаратын іс-әрекеттеріне ерекше назар аударылады.

Қиындықтардың болуына байланысты қолдап отырудан ерекше білім беру қажеттіліктеріне негізделген қолдауға көшу. Педагог-ассистент білім алушының қандай нақты жағдайларда қиындық көретінін, оған қандай көмек қажет екенін және қандай жағдайларда неғұрлым дербес әрекет ете алатынын бақылауды меңгереді.

Көмектің қажетті және жеткілікті көлемін айқындау. Бағдарламаға білім алушының мүмкіндіктеріне қарай қолдау деңгейін таңдаудың практикалық алгоритмі енгізілген. Көрсетілетін динамика негізінде кейіннен оның қарқындылығын өзгерте отырып, визуалды, вербалды, ұйымдастырушылық және өзге де педагогикалық көмекті пайдалану қарастырылады.

Дербестікті қолдап отыру нәтижелілігінің негізгі көрсеткіштерінің бірі ретінде дамыту. Қолдау ересек адамның білім алушының жанында тұрақты болуы ретінде емес, уақытша қажетті ресурс ретінде қарастырылады. Педагог-ассистент білім алушының білім беру процесіне табысты қатысуын сақтай отырып, нұсқаулар мен тікелей көмектің көлемін біртіндеп азайтуды үйренеді.

Қызметті құрылымдау құралдарын енгізу. Бағдарлама визуалды күн тәртібін, қадамдық алгоритмдерді, визуалды нұсқауларды, іс-әрекеттердің реттілігін белгілеу құралдарын, жұмыс кеңістігін ұйымдастыруды және білім алушыны қызмет түрлері арасында ауысуға дайындау тәсілдерін практикалық меңгеруді көздейді.

Коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау мазмұнын кеңейту. Педагог-ассистенттің қызметі оқу тапсырмаларын орындау шеңберінде ғана қарастырылмайды. Мазмұнға көмек сұрауды, таңдау мен қажеттіліктерін білдіруді, құрдастарымен және педагогтермен өзара іс-қимыл жасауды және бірлескен қызметке қатысуды қолдау тәсілдері енгізілген.

Мінез-құлықтағы және эмоционалдық реттелудегі қиындықтармен практикалық жұмыс. Педагог-ассистент қиындықтардың туындау жағдайларын бақылауды, ықтимал кедергілерді анықтауды және кәсіби функциялар шегінде шамадан тыс жүктемені болдырмаудың, жағдайды құрылымдаудың және білім алушыны қолдаудың педагогикалық тәсілдерін қолдануды меңгереді.

Көрсетілетін қолдаудың нәтижелілігін байқалатын динамика арқылы бағалау. Бағдарламада нақты көрсеткіштер бойынша өзгерістерді тіркеу көзделген: қажетті көмектің көлемі, іс-әрекеттерді орындаудың дербестігі, нұсқауды орындау қабілеті, қызметке қатысу ұзақтығы, қызмет түрлері арасында ауысу, коммуникация және әлеуметтік өзара іс-қимыл.

Даярлықтың практикалық бағдарланған форматы. Мазмұнды меңгеру нәтижесінде нақты кәсіби өнімдер қалыптасады: педагог-ассистенттің бақылау картасы, жеке қолдау алгоритмі, визуалды күн тәртібі, қадамдық нұсқаулық, тапсырманы ұсыну тәсілдерін бейімдеу нұсқалары, көмекті біртіндеп азайту жоспары және қолдау динамикасын бақылау картасы.

Бағдарламаның жаңашылдығы педагог-ассистенттің кәсіби іс-әрекеттерінің реттілігін бірыңғай практикалық модельге біріктірумен айқындалады:

білім алушының қызметін бақылау → кедергіні және көмекке қажеттілікті анықтау → қолдау мақсатын айқындау → көмектің қажетті көлемі мен тәсілін таңдау → білім беру процесінде қолдауды іске асыру → динамиканы тіркеу → көмекті біртіндеп өзгерту немесе азайту → білім алушының дербестігін дамыту.

Мұндай тәсіл педагог-ассистенттің қызметін білім алушы үшін іс-әрекеттерді орындауға емес, көрсетілетін қолдау оның дербестігін, коммуникациясын, әлеуметтік өзара іс-қимылын және білім беру процесіне қатысуын кеңейтетін жағдайлар жасауға бағдарлауға мүмкіндік береді.

Білім беру жүйесінде аналогтарының болуын/болмауын талдау

Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінде ұсынылған ашық дереккөздер мен біліктілікті арттыру бағдарламаларын талдау педагог-ассистенттердің кәсіби дамуына арналған бағдарламалардың бар екенін көрсетеді, сондықтан аналогтардың толық болмағаны туралы тұжырым жасау дұрыс емес. Сонымен бірге анықталған бағдарламалар

мазмұны, әзірлену кезеңі және педагог-ассистенттің өзекті кәсіби міндеттерін қамту деңгейі бойынша ерекшеленеді.

1. «Білім беру ұйымдарындағы педагог-ассистент» бағдарламасы

Тікелей аналогтардың бірі – Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті әзірлеген «Білім беру ұйымдарындағы педагог-ассистент» біліктілікті арттыру курстарының бағдарламасы. Бағдарлама 80 академиялық сағатқа есептелген және жалпы орта білім беру ұйымдарының педагог-ассистенттеріне, педагог-психологтерге және әлеуметтік педагогтерге арналған.

Аталған бағдарлама педагог-ассистент қызметінің жалпы мәселелерін және ерекше білім беруді қажет ететін балаларды қолдауды ұйымдастыруды қамтиды. Бұл ретте ол 2022 жылы, яғни психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің жұмыс істеуінің жаңа қағидаларын қабылдауды, ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау қағидалары мен бағдарламаларын жаңартуды және педагогтердің кәсіби стандарттарын енгізуді қоса алғанда, 2025–2026 жылдардағы нормативтік реттеудің елеулі жаңартылуына дейін әзірленген.

Әзірленіп жатқан бағдарламаның ерекшелігі: мазмұны қолданыстағы нормативтік модельді ескере отырып өзектендіріліп, жеке қолдаудың көлемін айқындауды, білім алушының қызметін бақылауды, қызметті құрылымдауды, дербестікті дамытуды, көмекті біртіндеп азайтуды және қолдап отырудың нәтижелілігін бағалауды практикалық тұрғыдан неғұрлым егжей-тегжейлі ашады.

2. «Инклюзивті білім беруді ұйымдастыру. ЕБҚ бар балаларға педагог-ассистенттерді даярлау» бағдарламасы

Біліктілікті арттыру жүйесінде «Инклюзивті білім беруді ұйымдастыру. ЕБҚ бар балаларға педагог-ассистенттерді даярлау» білім беру бағдарламасы ұсынылған, оны DAMU Inclusion ЖШС әзірлеген. Бағдарламаның көлемі 110 академиялық сағатты құрайды. Ол тікелей педагог-ассистенттерді даярлауға және ерекше білім беруді қажет ететін балаларды қолдап отыруды ұйымдастыруға бағытталған.

Тақырыптық бағыты бойынша бұл бағдарлама тікелей аналог болып табылады, алайда әзірленіп жатқан бағдарлама мазмұнды педагог-ассистенттің кәсіби қызметінің нақты алгоритмі негізінде құруымен ерекшеленеді: кедергі мен көмекке қажеттілікті анықтау, қолдаудың мақсаты мен көлемін айқындау, тиісті көмек тәсілін қолдану, динамиканы бақылау және білім алушының дербестігі дамуына қарай қолдауды біртіндеп азайту.

3. «Білім беру ұйымдарында ерекше білім беруді қажет ететін балаларды тәрбиелеу мен дамытуда педагог-ассистенттердің педагогтермен және ата-аналармен тиімді өзара іс-қимылы» бағдарламасы

2025 жылы ерекше білім беруді қажет ететін балаларды тәрбиелеу мен дамыту кезінде педагог-ассистенттің педагогтермен және ата-аналармен тиімді өзара іс-қимылына басым бағытталған педагог-ассистенттердің біліктілігін арттыруға арналған мамандандырылған бағдарлама ұсынылған.

Бұл бағдарлама ішінара аналог болып табылады, өйткені командалық және серіктестік өзара іс-қимыл әзірленіп жатқан бағдарламаның мазмұнына да енгізілген.

Әзірленіп жатқан бағдарламаның ерекшелігі: педагогтермен, мамандармен және ата-аналармен өзара іс-қимыл кәсіби қызметтің құрамдас бөліктерінің бірі ретінде ғана қарастырылады. Негізгі мазмұн жеке қолдауға қажеттілікті бағалауды, педагогикалық бақылауды, қолдап отырудың практикалық технологияларын, визуалды қолдауды, қызметті құрылымдауды, коммуникацияны, әлеуметтік өзара іс-қимылды, дербестікті және динамиканы бағалауды қосымша қамтиды.

4. «Инклюзивті білім беру кеңістігінде оқыту мазмұнын бейімдеу және қолдау бойынша педагог-ассистенттің кәсіби қызметі» бағдарламасы

Ашық дереккөздерде оқыту мазмұнын бейімдеу және қолдау бойынша педагог-ассистенттің кәсіби қызметіне бағытталған бағдарлама да ұсынылған. Оның мазмұны білім беру процесінің қолжетімділігін қамтамасыз ету және білім алушыға практикалық қолдау көрсету бөлігінде әзірленіп жатқан бағдарламамен тоғысады.

Алайда әзірленіп жатқан бағдарламаның пәні неғұрлым кең: тапсырманы ұсыну тәсілдерін бейімдеу құралдардың бірі ғана болып табылады. Көмектің көлемін айқындау, визуалды қолдау, оқу әрекетін ұйымдастыру, қызмет түрлері арасында ауысу, коммуникация мен өзара іс-қимылды дамыту, дербестік және жеке көмекті біртіндеп азайту жеке қарастырылады.

Аналогтарға салыстырмалы талдау

Бағдарлама-аналог	Негізгі бағыты	Әзірленіп жатқан бағдарламаның ерекшелігі
«Білім беру ұйымдарындағы педагог-ассистент»	Педагог-ассистенттердің жалпы кәсіби даярлығы	2025–2026 жылдардағы нормативтік өзгерістерге сәйкес өзектендіру; жеке қолдаудың практикалық құралдарына және оның

		динамикасын бағалауға басымдық беру
«Инклюзивті білім беруді ұйымдастыру. ЕБҚ бар балаларға педагог-ассистенттерді даярлау»	Педагог-ассистенттерді ЕБҚ бар балаларды қолдап отыруға даярлау	Көмектің қажетті көлемін айқындау және дербестікті біртіндеп дамыту алгоритміне басымдық беру
«Білім беру ұйымдарында ерекше білім беруді қажет ететін балаларды тәрбиелеу мен дамытуда педагог-ассистенттердің педагогтермен және ата-аналармен тиімді өзара іс-қимылы…»	Педагогтермен және отбасымен өзара іс-қимыл	Кәсіби қызметтің неғұрлым кең қамтылуы: бақылау, жеке қолдау, коммуникация, дербестік, қызметті құрылымдау және нәтижелерді бағалау
«Инклюзивті білім беру кеңістігінде оқыту мазмұнын бейімдеу және қолдау бойынша педагог-ассистенттің кәсіби қызметі…»	Оқыту мазмұнын бейімдеу және қолдау	Қолдау кешенді қарастырылады: білім беру қызметі, коммуникация, әлеуметтік өзара іс-қимыл, мінез-құлық, дербестік және көмек көлемінің динамикасы

Анықталған мазмұндық ерекшеліктер

Жүргізілген талдау әзірленіп жатқан бағдарлама біліктілікті арттырудың жаңа бағытын нөлден қалыптастырмайтынын, қазіргі нормативтік және практикалық талаптарды ескере отырып, педагог-ассистенттерді даярлауды өзектендіретінін және кеңейтетінін көрсетеді.

Бірінші ерекшелік нормативтік негізді өзектендіруге байланысты. 2025 жылы білім беру ұйымдарының педагогтері үшін кәсіби стандарттар бекітілді, онда «педагог-ассистент» ҰБШ-ның 4-деңгейіндегі кәсіп карточкасында жеке көрсетілген. 2025–2026 жылдары психологиялық-педагогикалық қолдап отыру және ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау саласындағы нормативтік база да жаңартылды.

Екінші ерекшелік – көмектің қажетті және жеткілікті көлемін айқындау. Педагог-ассистент жай ғана көмек көрсетуді емес, оның қандай жағдайларда шынымен қажет екенін анықтауды, оның нысаны мен қарқындылығын таңдауды және білім алушының қолдауға қажеттілігінің өзгеруін бақылауды меңгереді.

Үшінші ерекшелік – дербестікті қолдап отыру нәтижелілігінің көрсеткіші ретінде дамыту. Қолдау ересек адамның білім алушының жанында тұрақты болуы ретінде қарастырылмайды. Мазмұнға білім алушының іс-әрекеттерді дербес орындау және білім беру процесіне қатысу қабілеті қалыптасуына қарай нұсқаулар мен тікелей көмекті біртіндеп азайту енгізіледі.

Төртінші ерекшелік практикалық құралдар жиынтығын кеңейтуден тұрады. Бағдарламаға визуалды күн тәртібі, қадамдық алгоритмдер мен нұсқаулар, кеңістік пен уақытты құрылымдау, қызмет түрлері арасында ауысуды қолдау тәсілдері, коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау тәсілдері, мінез-құлықтағы және эмоционалдық реттелудегі қиындықтарды бақылау енгізілген.

Бесінші ерекшелік – кәсіби функцияларды нақты ажырату. Педагог-ассистент өз кәсіби функциялары шегінде қолдаудың белгілі бір тәсілдерін іске асыратын психологиялық-педагогикалық қолдап отыру жүйесінің қатысушысы ретінде қарастырылады, ол дербес диагностика жүргізетін немесе мұғалімді, арнайы педагогті не педагог-психологті алмастыратын маман ретінде қарастырылмайды.

Алтыншы ерекшелік – қолдап отыру нәтижелерін өлшеу мүмкіндігі. Нақты өзгерістерді бақылау көзделеді: қажетті көмектің көлемін азайту, дербестікті арттыру, нұсқауларды түсіну мен орындауды жақсарту, дербес қызметтің ұзақтығын арттыру, қызмет түрлері арасында ауысудың нәтижелілігі, құрдастарымен және педагогтермен коммуникация мен өзара іс-қимылды дамыту.

Қорытынды

Талдау Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінде педагог-ассистенттердің біліктілігін арттыруға арналған тікелей және ішінара аналогтардың бар екенін растайды. Сонымен бірге анықталған бағдарламалар неғұрлым жалпы бағытқа ие, не кәсіби қызметтің жекелеген аспектілеріне шоғырланған, не 2025–2026 жылдардағы нормативтік базаның елеулі жаңартылуына дейін әзірленген.

Әзірленіп жатқан бағдарлама бес өзара байланысты бағытты кешенді біріктіруімен ерекшеленеді: кәсіби қызметтің нормативтік-құқықтық негіздері; ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау және жеке қолдауды айқындау; қолдап отырудың практикалық технологиялары; дербестікті, коммуникацияны және әлеуметтік өзара іс-қимылды дамыту; командалық жұмыс және қолдау нәтижелілігін бағалау.

Бағдарламаның мазмұндық ерекшелігі кәсіби қызметтің практикалық алгоритмінен көрінеді:

бақылау → кедергіні және көмекке қажеттілікті анықтау → қолдаудың мақсаты мен көлемін айқындау → тиісті көмек тәсілдерін қолдану → динамиканы тіркеу → қолдауды түзету және біртіндеп азайту → білім алушының дербестігін арттыру.

Демек, бағдарлама қолданыстағы білім беру өнімдерін қайталамайды, қолданыстағы нормативтік модельді және ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларды жеке қолдаудың нәтижелілігіне қойылатын заманауи талаптарды ескере отырып, педагог-ассистенттерді даярлауды өзектендіреді және нақтылайды.

4. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

Бағдарламаның мақсаты

Педагог-ассистенттердің психологиялық-педагогикалық қолдап отыру жүйесінде ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларға жеке қолдауды ұйымдастыру, қолдаудың практикалық тәсілдерін қолдану және білім алушының дербестігін арттыру мен оның білім беру процесіне толыққанды қатысуы үшін жағдайлар жасау бойынша кәсіби құзыреттерін жетілдіру.

Бағдарламаның міндеттері

Мақсатқа қол жеткізу үшін мынадай міндеттерді шешу көзделеді:

Қазақстан Республикасының инклюзивті білім беруді, ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалауды және психологиялық-педагогикалық қолдап отыруды ұйымдастыруды реттейтін қолданыстағы нормативтік құқықтық актілері туралы педагог-ассистенттердің білімін жүйелеу.

Білім беру ұйымындағы педагог-ассистенттің кәсіби функцияларын, міндеттерін, жауапкершілігін және қызметінің шекараларын нақты түсінуді қалыптастыру.

Жеке қолдауды қажет ететін жағдайларды анықтау үшін білім алушының қызметін, мінез-құлқын, коммуникациясын және білім беру процесіне қатысуын бақылау дағдыларын жетілдіру.

Білім алушының білім беру процесіне қатысуына кедергі келтіретін кедергілерді анықтау және жеке қолдаудың қажетті көлемі мен тәсілдерін айқындау білігін қалыптастыру.

Сабақта және білім беру қызметінің басқа да түрлерінде білім алушыны қолдаудың практикалық тәсілдерін, оның ішінде визуалды қолдауды, кеңістікті, уақытты және іс-әрекеттердің реттілігін құрылымдауды меңгеру.

Нұсқауларды түсіну мен орындауды қолдау, қызметті ұйымдастыру, оның түрлері арасында ауысу және дербес жұмыс тәртібін қалыптастыру дағдыларын қалыптастыру.

Білім алушының құрдастарымен және педагогтермен коммуникациясы мен әлеуметтік өзара іс-қимылын қолдау біліктерін жетілдіру.

Педагог-ассистенттің кәсіби функциялары шегінде мінез-құлықтағы және эмоционалдық реттелудегі қиындықтар кезінде педагогикалық қолдау көрсету дағдыларын қалыптастыру.

Қажетті және жеткілікті көмек көлемін айқындау және білім алушының дербестігі дамуына қарай қолдау қарқындылығын біртіндеп азайту білігін дамыту.

Мұғалімдермен, психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің мамандарымен және ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл жасау дағдыларын жетілдіру.

Бақылау нәтижелерін тіркеу, білім алушының динамикасын талдау және алынған ақпаратты жеке қолдаудың тәсілдері мен көлемін түзету үшін пайдалану білігін қалыптастыру.

Бағдарламаның күтілетін нәтижелері

Оқуды аяқтағаннан кейін тыңдаушылар:

ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларға жеке қолдауды ұйымдастыру кезінде Қазақстан Республикасының қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерінің талаптарын қолданады;

педагог-ассистенттің кәсіби функцияларын айқындайды және оларды мұғалімнің, арнайы педагогтің, педагог-психологтің және психологиялық-педагогикалық қолдап отырудың басқа да қатысушыларының функцияларынан ажыратады;

білім алушының қызметіне, коммуникациясына, мінез-құлқына және білім беру процесіне қатысуына мақсатты бақылау жүргізеді;

білім алушының қиындық көретін және жеке қолдауды қажет ететін нақты жағдайлары мен кедергілерін анықтайды;

жеке көмектің мақсатын, мазмұнын, тәсілін және қажетті көлемін айқындайды;

визуалды күн тәртібін, қадамдық алгоритмдерді, визуалды нұсқауларды және басқа да қолдау құралдарын қолданады;

білім алушының кеңістігін, уақытын және іс-әрекеттерінің реттілігін құрылымдайды;

нұсқауды түсіну, тапсырманы орындау, жұмыс орнын ұйымдастыру және қызмет түрлері арасында ауысу кезінде қажетті қолдау көрсетеді;

білім алушының коммуникациясын, таңдауын, көмек сұрауын және құрдастарымен және педагогтермен өзара іс-қимылын қолдау тәсілдерін қолданады;

өзінің кәсіби функциялары шегінде мінез-құлықтағы және эмоционалдық реттелудегі қиындықтардың алдын алу және оларды еңсерудің педагогикалық тәсілдерін қолданады;

білім алушының мүмкіндіктеріне сәйкес көмек деңгейін таңдайды және оң динамика кезінде қолдау көлемін біртіндеп азайтады;

дербестіктегі, коммуникациядағы, қызметке қатысудағы және білім алушының көмекке қажеттілігіндегі байқалатын өзгерістерді тіркейді;

келісілген қолдау тәсілдерін іске асыру кезінде педагогтермен, мамандармен және ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл жасайды;

өзінің кәсіби қызметінің нәтижелілігін талдайды және жеке қолдау тәсілдерін түзетеді.

Бағдарламаның практикалық маңызы

Практикалық маңызы педагог-ассистенттің білім беру процесінде тікелей кездесетін нақты кәсіби міндеттерді шешуге бағытталған мазмұнмен айқындалады.

Оқыту барысында тыңдаушылар нормативтік және теориялық ережелерді ғана емес, кәсіби іс-әрекеттердің нақты алгоритмін де меңгереді:

білім алушының қызметін бақылау → қиындық пен кедергіні анықтау → көмекке қажеттілікті айқындау → қолдау мақсатын белгілеу → көмектің тәсілі мен көлемін таңдау → қолдауды іске асыру → нәтижені бақылау → көмекті түзету немесе біртіндеп азайту.

Практикалық тапсырмалар нұсқауды түсінудегі, тапсырманы бастаудағы және аяқтаудағы, жұмыс орнын ұйымдастырудағы, қызмет түрлері арасында ауысудағы, коммуникациядағы, құрдастарымен өзара іс-қимылдағы, дербестік танытудағы, мінез-құлықтағы және эмоционалдық реттелудегі қиындықтарға байланысты жағдайлар негізінде құрылады.

Оқыту барысында тыңдаушылар кәсіби қызметте тікелей пайдалануға арналған практикалық материалдарды әзірлейді:

педагог-ассистенттің бақылау картасы;

қолдаудың қажетті көлемін айқындау алгоритмі;

білім алушыны жеке қолдап отыру алгоритмі;

визуалды күн тәртібі;

қадамдық визуалды нұсқаулар;

қызмет түрлері арасында ауысу алгоритмдері;

жұмыс кеңістігін құрылымдау нұсқалары;

коммуникацияны қолдау құралдары;

дербестік пен көмекке қажеттілік динамикасын бақылау картасы;

жеке қолдауды біртіндеп азайту жоспары.

Практикалық маңызы қажетті қолдауды шамадан тыс көмектен ажырата білу дағдысын қалыптастырудан да тұрады. Педагог-ассистент білім алушыға іс-әрекетті табысты орындауға мүмкіндік беретін араласудың ең аз жеткілікті

көлемін айқындауды және байқалатын динамика негізінде көмектің қарқындылығын өзгертуді үйренеді.

Оқыту нәтижелерінің педагог-ассистенттердің жұмыс тәжірибесіне ықпалы

Оқыту нәтижелері басым түрде тұрақты жеке қолдап отырудан білім алушының өзекті білім беру қажеттіліктеріне сәйкес мақсатты, мөлшерленген және өзгертілетін қолдауға көшуге бағытталған.

Бағдарламаны меңгергеннен кейін педагог-ассистент қиындықтың туындау фактісін ғана емес, оның нақты пайда болу жағдайларын да айқындай алады: қандай іс-әрекет қиындық туғызатынын, оның қай кезеңде пайда болатынын, қандай көмек көлемі қажет екенін және қандай қолдау тәсілі кезінде білім алушының неғұрлым дербестік танытатынын анықтайды.

Жұмыс тәжірибесіне көмекті біртіндеп азайту қағидаты енгізіледі. Егер білім алушы іс-әрекетті нұсқаулардың аз көлемімен орындай бастаса, педагог-ассистент қолдау деңгейін тиісінше өзгертеді. Бұл ересек адамның тұрақты көмегіне тәуелділіктің қалыптасуын болдырмауға және білім алушының дербестігін жүйелі түрде кеңейтуге мүмкіндік береді.

Педагог-ассистент қызметінің нәтижелілігін бағалау тәсілі де өзгереді. Нәтиже көрсетілген көмектің санымен емес, білім алушының қатысуы мен дербестігіндегі байқалатын өзгерістермен айқындалады: қажетті нұсқаулар санының азаюы, іс-әрекеттерді орындау кезінде дербестіктің артуы, қызмет реттілігін түсінудің жақсаруы, тапсырмалар арасында неғұрлым табысты ауысу, құрдастарымен және педагогтермен коммуникация мен өзара іс-қимылдың кеңеюі.

Оқыту нәтижелері педагог-ассистенттің психологиялық-педагогикалық қолдап отырудың басқа да қатысушыларымен неғұрлым нақты кәсіби өзара іс-қимылын қамтамасыз етеді. Педагог-ассистент бақылаудың нақты нәтижелерін ұсына алады, қиындықтардың туындау жағдайларын сипаттайды, қолдаудың тиімді тәсілдері мен білім алушының көмекке қажеттілігінің динамикасы туралы ақпарат береді.

Оқыту нәтижелерінің кәсіби практикаға ықпалы кедергілерді жоюға, білім алушының білім беру процесіне қатысуын кеңейтуге және оның дербестігін жүйелі түрде дамытуға бағытталған негізделген жеке қолдауға көшуден көрінеді.

5. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны;

80 академиялық сағат көлеміндегі аудиториялық оқытудың оқу-тақырыптық жоспары

№	Сабақтың тақырыбы	Лекция	Практическа	Семинар	Барлығы
1	**1-модуль.** Педагог-ассистенттің кәсіби қызметінің нормативтік-құқықтық және ұйымдастырушылық негіздері				**16**
1.1	Қазақстан Республикасының инклюзивті білім беру және арнайы жағдайларды қамтамасыз ету саласындағы мемлекеттік саясаты.	1	2	1	4
1.2	Білім беру ұйымдарында педагог-ассистенттің қызметін нормативтік-құқықтық реттеу.	1	1	1	3
1.3	Педагог-ассистенттің кәсіби функциялары, міндеттері және жауапкершілік шекаралары.	1	1	1	3
1.4	Білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктері және педагог-ассистенттің қолдауын көрсету негіздері.	1	1	1	3
1.5	Білім алушыны психологиялық-педагогикалық қолдап отыру жүйесіндегі педагог-ассистенттің орны мен рөлі.	1	1	1	3
2	**2-модуль.** Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау және білім алушыға жеке қолдауды айқындау				16
2.1	Білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін анықтау мен бағалаудың заманауи тәсілдері.	2	1	1	4

2.2	Педагог-ассистенттің білім алушының қызметін, мінез-құлқын, коммуникациясын және білім беру процесіне қатысуын бақылауы.	1	1	1	3
2.3	Білім алушының дербестігі мен қатысуын шектейтін қиындықтар мен кедергілерді анықтау.	1	1	1	3
2.4	Білім алушыға жеке қолдаудың мақсаттарын, мазмұнын және көлемін айқындау.	1	1	1	3
2.5	Бақылау нәтижелерін тіркеу және білім алушының қолдауға қажеттілігінің динамикасын бақылау.	1	1	1	3
3	**3-модуль.** Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды қолдап отыру мен қолдаудың практикалық технологиялары				16
3.1	Сабақта және білім беру қызметінің басқа да түрлерінде білім алушыға жеке қолдауды ұйымдастыру.	2	1	1	4
3.2	Педагог-ассистенттің функциялары шегінде нұсқауларды, тапсырмаларды, ақпаратты ұсыну тәсілдерін және қызметті ұйымдастыруды бейімдеу.	1	1	1	3
3.3	Визуалды қолдау, кеңістікті, уақытты және іс-әрекеттердің реттілігін құрылымдау.	1	1	1	3
3.4	Қызмет түрлері арасында ауысу және жұмыс тәртібін ұйымдастыру кезінде білім алушыны қолдау.	1	1	1	3
3.5	Білім алушының мүмкіндіктері мен динамикасын ескере отырып, көмек көлемін таңдау және біртіндеп өзгерту.	1	1	1	3
4	**4-модуль.** Білім алушының дербестігін, коммуникациясын және әлеуметтік өзара іс-қимылын дамыту				16
4.1	Білім алушының дербестігін педагог-ассистенттің жеке қолдауының басымдығы ретінде қалыптастыру.	2	1	1	4

4.2	Коммуникацияны және қажеттіліктерді білдірудің қолжетімді тәсілдерін қолдаудың педагогикалық тәсілдері.	1	1	1	3
4.3	Білім алушының құрдастарымен және педагогтермен әлеуметтік өзара іс-қимылын қолдау.	1	1	1	3
4.4	Мінез-құлықтағы және эмоционалдық реттелудегі қиындықтардың алдын алу және педагогикалық қолдау көрсету.	1	1	1	3
4.5	Жеке көмекті біртіндеп азайту және білім алушының ересек адамның тұрақты қолдап отыруына тәуелділігінің алдын алу.	1	1	1	3
5	**5-модуль.** Педагог-ассистенттің командалық өзара іс-қимылы және қызметінің нәтижелілігін бағалау				16
5.1	Білім беру процесін ұйымдастыру кезінде педагог-ассистенттің мұғаліммен және басқа педагогтермен өзара іс-қимылы.	2	1	1	4
5.2	Педагог-ассистенттің психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің мамандарымен өзара іс-қимылы.	1	1	1	3
5.3	Ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл: кәсіби шекаралар, ақпарат алмасу және қолдаудың келісімділігі.	1	1	1	3
5.4	Педагог-ассистенттің қызметін құжаттау және жеке қолдау нәтижелерін талдау.	1	1	1	3
5.5	Қолдап отырудың нәтижелілігін бағалау және білім алушыны қолдаудың жеке практикасын жобалау.	1	1	1	3
Барлығы					**80**

80 академиялық сағат көлеміндегі қашықтан оқытудың оқу-тақырыптық жоспары

№	Сабақ тақырыбы	Видеосабақтар	Вебинар	Өзіндік жұмыс	Барлығы
1	**1-модуль.** Педагог-ассистенттің кәсіби қызметінің нормативтік-құқықтық және ұйымдастырушылық негіздері				**16**
1.1	Қазақстан Республикасының инклюзивті білім беру және арнайы жағдайларды қамтамасыз ету саласындағы мемлекеттік саясаты.	1	2	1	4
1.2	Білім беру ұйымдарында педагог-ассистенттің қызметін нормативтік-құқықтық реттеу.	1	1	1	3
1.3	Педагог-ассистенттің кәсіби функциялары, міндеттері және жауапкершілік шекаралары.	1	1	1	3
1.4	Білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктері және педагог-ассистенттің қолдауын көрсету негіздері.	1	1	1	3
1.5	Білім алушыны психологиялық-педагогикалық қолдап отыру жүйесіндегі педагог-ассистенттің орны мен рөлі.	1	1	1	3
2	**2-модуль.** Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау және білім алушыға жеке қолдауды айқындау				16
2.1	Білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін анықтау мен бағалаудың заманауи тәсілдері.	2	1	1	4
2.2	Педагог-ассистенттің білім алушының қызметін, мінез-құлқын, коммуникациясын және білім беру процесіне қатысуын бақылауы.	1	1	1	3

2.3	Білім алушының дербестігі мен қатысуын шектейтін қиындықтар мен кедергілерді анықтау.	1	1	1	3
2.4	Білім алушыға жеке қолдаудың мақсаттарын, мазмұнын және көлемін айқындау.	1	1	1	3
2.5	Бақылау нәтижелерін тіркеу және білім алушының қолдауға қажеттілігінің динамикасын бақылау.	1	1	1	3
3	**3-модуль.** Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды қолдап отыру мен қолдаудың практикалық технологиялары				16
3.1	Сабақта және білім беру қызметінің басқа да түрлерінде білім алушыға жеке қолдауды ұйымдастыру.	2	1	1	4
3.2	Педагог-ассистенттің функциялары шегінде нұсқауларды, тапсырмаларды, ақпаратты ұсыну тәсілдерін және қызметті ұйымдастыруды бейімдеу.	1	1	1	3
3.3	Визуалды қолдау, кеңістікті, уақытты және іс-әрекеттердің реттілігін құрылымдау.	1	1	1	3
3.4	Қызмет түрлері арасында ауысу және жұмыс тәртібін ұйымдастыру кезінде білім алушыны қолдау.	1	1	1	3
3.5	Білім алушының мүмкіндіктері мен динамикасын ескере отырып, көмек көлемін таңдау және біртіндеп өзгерту.	1	1	1	3
4	**4-модуль.** Білім алушының дербестігін, коммуникациясын және әлеуметтік өзара іс-қимылын дамыту				16
4.1	Білім алушының дербестігін педагог-ассистенттің жеке қолдауының басымдығы ретінде қалыптастыру.	2	1	1	4
4.2	Коммуникацияны және қажеттіліктерді білдірудің қолжетімді тәсілдерін қолдаудың педагогикалық тәсілдері.	1	1	1	3
4.3	Білім алушының құрдастарымен және педагогтермен әлеуметтік өзара іс-қимылын қолдау.	1	1	1	3

4.4	Мінез-құлықтағы және эмоционалдық реттелудегі қиындықтардың алдын алу және педагогикалық қолдау көрсету.	1	1	1	3
4.5	Жеке көмекті біртіндеп азайту және білім алушының ересек адамның тұрақты қолдап отыруына тәуелділігінің алдын алу.	1	1	1	3
5	**5-модуль.** Педагог-ассистенттің командалық өзара іс-қимылы және қызметінің нәтижелілігін бағалау				16
5.1	Білім беру процесін ұйымдастыру кезінде педагог-ассистенттің мұғаліммен және басқа педагогтермен өзара іс-қимылы.	2	1	1	4
5.2	Педагог-ассистенттің психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің мамандарымен өзара іс-қимылы.	1	1	1	3
5.3	Ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл: кәсіби шекаралар, ақпарат алмасу және қолдаудың келісімділігі.	1	1	1	3
5.4	Педагог-ассистенттің қызметін құжаттау және жеке қолдау нәтижелерін талдау.	1	1	1	3
5.5	Қолдап отырудың нәтижелілігін бағалау және білім алушыны қолдаудың жеке практикасын жобалау.	1	1	1	3
Барлығы					**80**

1-модуль. Педагог-ассистенттің кәсіби қызметінің нормативтік-құқықтық және ұйымдастырушылық негіздері

Модульдің мақсаты

Педагог-ассистенттерде кәсіби қызметтің нормативтік-құқықтық және ұйымдастырушылық негіздері, өзінің функциялары мен жауапкершілік шекаралары, сондай-ақ ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларға арнайы жағдайлар жасау және психологиялық-педагогикалық қолдап отырудағы рөлі туралы жүйелі түсінік қалыптастыру.

Модульдің міндеттері

Қазақстан Республикасының инклюзивті білім беру және ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларға арнайы жағдайларды қамтамасыз ету саласындағы мемлекеттік саясатының негізгі бағыттарын ашу.

Педагог-ассистенттің қызметін реттейтін қолданыстағы нормативтік құқықтық актілер туралы білімді жүйелеу.

Педагог-ассистенттің кәсіби функцияларын, міндеттерін, құқықтарын, жауапкершілігін және қызметінің шекараларын нақтылау.

Ерекше білім беру қажеттіліктері және педагог-ассистенттің қолдау қажеттілігін айқындау негіздері туралы түсінік қалыптастыру.

Психологиялық-педагогикалық қолдап отыру жүйесіндегі педагог-ассистенттің орнын және педагогтермен және мамандармен өзара іс-қимыл тетіктерін ашу.

Нақты кәсіби жағдайларды талдау кезінде нормативтік талаптарды қолдана білуді қалыптастыру.

Модульдің күтілетін нәтижелері

Модульді аяқтағаннан кейін тыңдаушылар:

Қазақстан Республикасының инклюзивті білім беру саласындағы мемлекеттік саясатының негізгі бағыттарын сипаттайды;

педагог-ассистенттің кәсіби қызметін, ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалауды және психологиялық-педагогикалық қолдап отыруды реттейтін қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерді бағдарлай алады;

педагог-ассистенттің кәсіби функциялары мен міндеттерін айқындайды;

педагог-ассистенттің, мұғалімнің, арнайы педагогтің, педагог-психологтің және психологиялық-педагогикалық қолдап отырудың басқа да қатысушыларының функцияларын ажыратады;

білім алушыға жеке қолдауды ұйымдастыруға қатысты «ерекше білім беру қажеттіліктері» ұғымының мазмұнын түсіндіреді;

білім алушыға педагог-ассистенттің жеке қолдауы қажет болатын жағдайларды айқындайды;

анықталған білім беру қиындықтарын тиісті арнайы жағдайлар жасау қажеттілігімен сәйкестендіреді;

білім беру процесінде келісілген қолдау тәсілдерін іске асырудағы педагог-ассистенттің рөлін айқындайды;

кәсіби кейстерді шешу кезінде нормативтік талаптарды қолданады;

білім алушымен, педагогтермен, мамандармен және ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл кезінде кәсіби шекараларды сақтайды.

Модульдің сипаттамасы

Модуль педагог-ассистенттің кәсіби қызметінің нормативтік-құқықтық және ұйымдастырушылық негізін қалыптастырады. Мазмұны білім алушыға жеке қолдау қандай негізде ұйымдастырылатынын, педагог-ассистент қандай

кәсіби әрекеттерді жүзеге асыратынын және оның жауапкершілік шекаралары қай жерде өтетінін түсінуге бағытталған.

Модуль шеңберінде Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының, Қазақстан Республикасының 2025–2030 жылдарға арналған инклюзивті саясатының тұжырымдамасының, ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау қағидалары мен бағдарламаларының, психологиялық-педагогикалық қолдап отыру қызметінің жұмыс істеу қағидаларының, мүмкіндігі шектеулі балаларға арнайы психологиялық-педагогикалық қолдаудың стандартының, педагогтер лауазымдарының тізбесінің, мемлекеттік білім беру ұйымдары қызметкерлерінің үлгілік штаттарының және педагог-ассистенттің кәсіби қызметіне тікелей байланысты басқа да нормативтік құқықтық актілердің ережелері қарастырылады.

Мемлекеттік саясатты зерделеу кезінде білім беру қажеттіліктерін анықтауға және кедергілерді жоюға бағытталған модельге көшуге назар аударылады. Білім алушының білім беру процесіне қатысуы үшін арнайы жағдайлардың практикалық маңызы және осындай жағдайлар жүйесіндегі жеке қолдаудың орны қарастырылады.

Жеке блок педагог-ассистенттің кәсіби функциялары мен жауапкершілік шекараларына арналған. Педагог-ассистент келісілген жеке қолдау тәсілдерін іске асыратын, білім алушының қызметін бақылайтын, іс-әрекеттерді орындауды ұйымдастыруға көмектесетін, коммуникация мен білім беру процесіне қатысуды қолдайтын және байқалатын динамиканы тіркейтін жағдайлар қарастырылады.

Бұл ретте кәсіби функциялардың аражігі ажыратылады: педагог-ассистент оқытуды ұйымдастыру кезінде мұғалімді алмастырмайды, психологиялық немесе арнайы диагностиканы өз бетінше жүргізбейді және өзінің кәсіби функцияларынан тыс жеке-дара шешімдер қабылдамайды.

Ерекше білім беру қажеттіліктері тақырыбында білім алушының нақты қиындықтары мен белгілі бір қолдау түрінің қажеттілігі арасындағы байланыс қарастырылады. Нұсқауды түсінуге, қызметті ұйымдастыруға, іс-әрекеттерді өз бетінше орындауға, коммуникацияға, өзара іс-қимылға, мінез-құлыққа, эмоционалдық реттелуге және білім беру ортасында бағдарлануға байланысты жағдайлар талданады.

Психологиялық-педагогикалық қолдап отыру жүйесіндегі педагог-ассистенттің орны оның мұғаліммен және басқа педагогтермен, арнайы педагогтермен, педагог-психологпен және басқа да мамандармен өзара іс-қимылы арқылы қарастырылады. Негізгі назар келісілген қолдау

тәсілдерін іске асыруға, бақылау нәтижелерімен алмасуға және білім алушының көмекке қажеттілігінің өзгеруін талдауға аударылады.

Модульдің практикалық бөлігі қолданыстағы нормативтік талаптарды талдауды, кәсіби кейстерді шешуді, психологиялық-педагогикалық қолдап отыруға қатысушылардың функцияларын ажыратуды, нақты жағдайда педагог-ассистенттің әрекеттерін айқындауды және оның құзыреті шегінде кәсіби әрекеттер алгоритмін құрастыруды көздейді.

Модуль жеке қолдауға қажеттілікті бағалауды, қолдап отырудың практикалық технологияларын, білім алушының дербестігі мен коммуникациясын дамыту тәсілдерін және педагог-ассистент қызметінің нәтижелілігін бағалауды одан әрі меңгеру үшін нормативтік және кәсіби негіз қалыптастырады.

2-модуль. Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау және білім алушыға жеке қолдауды айқындау

Модульдің мақсаты

Педагог-ассистенттердің білім алушының қызметін бақылау, қиындықтар мен кедергілерді анықтау, жеке қолдаудың қажетті көлемін айқындау және педагог-ассистенттің кәсіби функциялары шегінде білім алушының көмекке қажеттілігінің динамикасын бақылау бойынша практикалық құзыреттерін қалыптастыру.

Модульдің міндеттері

Қазақстан Республикасының қолданыстағы нормативтік талаптарына сәйкес білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін анықтау мен бағалаудың заманауи тәсілдерін ашу.

Білім алушының қызметін, мінез-құлқын, коммуникациясын, өзара іс-қимылын және білім беру процесіне қатысуын мақсатты бақылау дағдыларын қалыптастыру.

Білім алушының дербестігі мен қатысуын шектейтін нақты қиындықтар мен кедергілерді анықтауға үйрету.

Қиындықтарды ғана емес, білім алушының мүмкіндіктерін, күшті жақтарын және неғұрлым дербес әрекет ететін жағдайларын тіркей білуін қалыптастыру.

Педагог-ассистенттің кәсіби функциялары шегінде жеке қолдаудың мақсатын, мазмұнын, тәсілін және қажетті көлемін айқындау дағдыларын қалыптастыру.

Бақылау нәтижелерін және қажетті көмек көлеміндегі өзгерістерді тіркеу тәсілдерін меңгеру.

Жеке қолдаудың тәсілдері мен қарқындылығын түзету үшін бақылау нәтижелерін пайдалана білуін дамыту.

Модульдің күтілетін нәтижелері

Модульді аяқтағаннан кейін тыңдаушылар:

ерекше білім беру қажеттіліктерін анықтау мен бағалаудың негізгі тәсілдерін түсіндіреді;

бақылау процесіндегі және білім алушының білім беру процесіне қатысу ерекшеліктері туралы ақпарат берудегі педагог-ассистенттің рөлін айқындайды;

білім алушының тапсырмаларды орындауын, нұсқауларды түсінуін, қызметін ұйымдастыруын, коммуникациясын, мінез-құлқын және өзара іс-қимылын мақсатты түрде бақылайды;

білім алушының қиындық көретін немесе қосымша көмекті қажет ететін жағдайларын анықтайды;

білім алушының білім беру процесіне дербес қатысуын қиындататын кедергілерді айқындайды;

білім алушының іс-әрекеттерді өз бетінше, ішінара көмекпен немесе неғұрлым қарқынды қолдаумен орындайтын жағдайларын тіркейді;

анықталған қажеттілікті ескере отырып, жеке қолдаудың мақсатын айқындайды;

кәсіби функциялары шегінде қажетті және жеткілікті көмек көлемін таңдайды;

бақылау нәтижелерін түсінікті және объективті түрде тіркейді;

дербестіктегі, коммуникациядағы, қызметке қатысудағы және қажетті көмек көлеміндегі өзгерістерді бақылайды;

байқалатын динамиканы қолдауды өзгерту немесе біртіндеп азайту үшін пайдаланады;

бақылау нәтижелерін одан әрі әрекеттерді келісу үшін педагогтер мен мамандарға ұсынады.

Модульдің сипаттамасы

Модуль байқалатын білім беру қиындықтары, кедергілер, мүмкіндіктер және дербестік динамикасы негізінде білім алушыға жеке қолдауды айқындаудың практикалық тетігін меңгеруге бағытталған.

Мазмұны ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау қағидалары мен бағдарламаларын ескере отырып қарастырылады. Кәсіби функцияларды ажыратуға ерекше назар аударылады: педагог-ассистент ерекше білім беру қажеттіліктеріне кешенді бағалауды өз бетінше жүргізбейді және қорытынды белгілемейді, білім алушыны тікелей білім беру процесінде бақылайды, келісілген қолдау тәсілдерін іске асырады және туындайтын қиындықтар мен көрсетілетін көмектің нәтижелілігі туралы маңызды ақпарат береді.

Бақылау педагог-ассистенттің негізгі практикалық құралы ретінде қарастырылады. Тыңдаушылар білім алушының нақты әрекеттерін тіркеуге үйренеді: нұсқауды түсіне ме, тапсырманы орындауға өз бетінше кірісе ме, іс-әрекеттердің реттілігін сақтай ма, оған қанша нұсқау қажет, көмек сұрай ала ма, құрдастарымен өзара іс-қимыл жасай ма, қызметтің келесі түріне ауыса ала ма және бастаған іс-әрекетін аяқтай ала ма.

Бақылау нәтижелерін объективті тіркеуге ерекше назар аударылады. «Зейінсіз», «жұмыс істегісі келмейді», «агрессивті», «дербес емес» деген сипаттамалардың орнына нақты байқалатын фактілер пайдаланылады: «жалпы нұсқаудан кейін тапсырманы орындауға кіріспеді», «визуалды нұсқаудан кейін үш әрекетті өз бетінше орындады», «келесі тапсырмаға ауысу кезінде нұсқауды қайталау қажет болды». Мұндай формат қолдауға нақты қажеттілікті және оның нәтижелілігін талдауға мүмкіндік береді.

Кедергілерді анықтау кезінде білім беру жағдайының әртүрлі компоненттері қарастырылады: нұсқаудың күрделілігі немесе көлемі, жұмыс кеңістігін ұйымдастыру, тапсырма кезеңдерінің саны, қызмет қарқыны, сенсорлық жүктеме, ақпаратты ұсыну тәсілдері, іс-әрекеттер арасында ауысу қажеттілігі, коммуникация және әлеуметтік өзара іс-қимыл ерекшеліктері.

Жеке қолдаудың қажетті және жеткілікті көлемін айқындауға жеке мазмұн бөлінеді. Тыңдаушылар ұйымдастырушылық немесе визуалды нұсқаудың жеткілікті болатын, қосымша ауызша нұсқау, әрекетті көрсету немесе неғұрлым тікелей көмек қажет болатын жағдайларды ажыратуға үйренеді. Қолдау көлемі көмек білім алушының табысты қатысуын қамтамасыз ететін, бірақ оның дербес қызметін алмастырмайтын тәсілмен таңдалады.

Қолдаудың мақсаты нақты тұжырымдалады және байқалатын өзгеріспен байланысты болуы тиіс. Мысалы: тапсырманы орындауға кірісу кезіндегі дербестікті арттыру; қайталама нұсқаулар санын азайту; визуалды алгоритмді өз бетінше пайдалану; іс-әрекеттер реттілігін ең аз нұсқаумен орындау; қолжетімді тәсілмен өз бетінше көмек сұрау.

Динамиканы тіркеу белгілі бір кезеңдегі бақылау нәтижелерін салыстыруды көздейді. Қажетті нұсқаулар санының, дербес қызмет ету ұзақтығының, нұсқауды орындау қабілетінің, іс-әрекеттер реттілігін орындаудың, айналасындағылармен өзара іс-қимылдың және қызмет түрлері арасында ауысудың өзгеруі талданады.

Модульдің практикалық бөлігі бейнеситуациялар мен кәсіби кейстерді талдауды, педагог-ассистенттің бақылау картасын толтыруды, қиындықтар мен кедергілерді байқалатын көрсеткіштер арқылы сипаттауды, жеке қолдаудың мақсаты мен көлемін айқындауды, көмектің тиісті деңгейін

таңдауды және дербестік пен білім алушының қолдауға қажеттілігінің динамикасын бақылау картасын құрастыруды көздейді.

Модуль кәсіби іс-әрекеттердің дәйекті алгоритмін қалыптастырады:

бақылау → нақты қиындықты тіркеу → кедергіні анықтау → көмекке қажеттілікті айқындау → қолдау мақсатын белгілеу → қажетті көмек көлемін таңдау → нәтижені бақылау → қолдауды түзету немесе азайту.

3-модуль. Ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларды сүйемелдеу мен қолдаудың практикалық технологиялары

Модульдің мақсаты

Педагог-ассистенттердің ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларға жеке қолдау көрсету технологияларын тікелей білім беру процесінде қолдану, қызметті ұйымдастыру тәсілдерін бейімдеу, визуалды қолдауды пайдалану және білім алушының жеке мүмкіндіктері мен динамикасын ескере отырып, қажетті көмек көлемін айқындау бойынша практикалық құзыреттерін қалыптастыру.

Модульдің міндеттері

Білім алушыға сабақта және білім беру қызметінің басқа да түрлерінде жеке қолдауды ұйымдастыру дағдыларын қалыптастыру.

Педагог-ассистенттің кәсіби функциялары шегінде нұсқауларды, тапсырмаларды, ақпаратты ұсыну тәсілдерін және қызметті ұйымдастыру тәсілдерін бейімдеу жолдарын меңгеру.

Білім алушының түсінуін, қызметінің болжамдылығын және дербестігін арттыру үшін визуалды құралдарды қолдана білуін қалыптастыру.

Кеңістікті, уақытты және іс-әрекеттердің реттілігін құрылымдау тәсілдерін меңгеру.

Білім алушыға қызметті бастау, орындау, аяқтау және қызметтің келесі түріне ауысу кезінде қолдау көрсету бойынша практикалық дағдыларды қалыптастыру.

Жұмыс тәртібін ұйымдастыруды және іс-әрекеттер реттілігін дербес орындауды қолдау тәсілдерін меңгеру.

Қажетті және жеткілікті көмек көлемін таңдау және оны білім алушының байқалатын динамикасын ескере отырып өзгерту дағдысын қалыптастыру.

Қолданылатын қолдаудың нәтижелілігін білім алушының дербестігі мен білім беру процесіне қатысуындағы өзгерістер бойынша бағалау қабілетін дамыту.

Модульді аяқтау бойынша күтілетін нәтижелер

Модульді аяқтағаннан кейін тыңдаушылар:

білім алушыға тікелей сабақта және білім беру қызметінің басқа да түрлерінде жеке қолдауды ұйымдастырады;

педагог-ассистенттің қосымша көмегі қажет болатын жағдайларды айқындайды;

білім алушының мүмкіндіктерін ескере отырып, нұсқауды ұсыну тәсілдерін бейімдейді;

күрделі нұсқауды немесе қызметті қолжетімді іс-әрекеттер реттілігіне бөледі;

білім алушының нақты қажеттілігіне сәйкес көрсету, үлгі, визуалды нұсқау және қадамдық алгоритмді қолданады;

визуалды күн тәртібін, іс-әрекеттер реттілігінің карточкаларын, «алдымен – содан кейін» алгоритмдерін және басқа да визуалды құралдарды қолданады;

жұмыс кеңістігін және қызметті орындау уақытын құрылымдайды;

білім алушыны тапсырманы бастауға және аяқтауға, сондай-ақ қызметтің бір түрінен екіншісіне ауысуға дайындау тәсілдерін қолданады;

білім алушының орнына әрекетті орындамай, жұмыс тәртібін ұйымдастыруды қолдайды;

білім алушының әрекетті табысты орындауына мүмкіндік беретін көмектің барынша қажетті көлемін айқындайды;

оң динамика кезінде нұсқаулардың санын және қарқындылығын біртіндеп азайтады;

қолдаудың нәтижелілігін дербестіктегі, қажетті нұсқаулар санындағы және білім алушының қызметке қатысуындағы өзгерістер бойынша талдайды;

бақылау нәтижелері негізінде қолданылатын қолдау тәсілдерін түзетеді.

Модульдің сипаттамасы

Модуль негізінен практикалық бағытқа ие және педагог-ассистенттің білім алушыны оқыту процесінде және оның қызметінің басқа да түрлерінде тікелей қолданатын нақты технологияларды меңгеруге арналған.

Модульдің негізгі қағидаты – қызметтің қолжетімділігін қамтамасыз ететін, бірақ білім алушының дербес әрекеттерін алмастырмайтын қажетті, жеткілікті және уақтылы көмек көрсету.

Жеке қолдауды ұйымдастыру білім беру қызметінің әртүрлі кезеңдерінде қарастырылады: нұсқауды алу және түсіну, қажетті материалдарды дайындау, тапсырманы орындауды бастау, іс-әрекеттер реттілігін сақтау, көмек сұрау, жұмысты аяқтау және келесі қызметке ауысу. Әрбір кезең үшін ықтимал қиындық және оған сәйкес қолдау тәсілі айқындалады.

Нұсқауларды және ақпаратты ұсыну тәсілдерін бейімдеуге ерекше назар аударылады. Тыңдаушылар негізгі мазмұнын өзгертпей тұжырымдаманы жеңілдетудің, көп кезеңді нұсқауды дәйекті іс-әрекеттерге бөлудің, орындау үлгісін, визуалды тіректі, қосымша уақытты және ақпаратты қайталап ұсынуды қолданудың практикалық тәсілдерін меңгереді.

Тапсырмаларды бейімдеу кезінде педагог-ассистент өзінің кәсіби функциялары мен келісілген педагогикалық шешімдері шегінде әрекет етеді. Білім берудің мақсаттары мен мазмұнын өзгерту педагог-ассистенттің дербес функциясы ретінде қарастырылмайды. Оның міндеті – келісілген тапсырманы орындаудың қолжетімді тәсілін қамтамасыз ету және белгіленген қолдау тәсілдерін іске асыру.

Практикалық блоктың едәуір бөлігі визуалды қолдауға арналған. Күннің немесе сабақтың визуалды күн тәртібін, қадамдық нұсқауларды, реттілік карточкаларын, «алдымен – содан кейін» белгілерін, визуалды таймерлерді, дайын нәтиже үлгілерін және басқа да құралдарды қолдану қарастырылады. Әрбір құрал үшін нақты функция айқындалады: реттілікті түсіну, уақытты ұйымдастыру, ауызша нұсқауларды қайталауға тәуелділікті азайту немесе дербестікті арттыру.

Кеңістікті құрылымдау жұмыс орнын ұйымдастыруды, қажетті материалдарды қолжетімді орналастыруды, алаңдататын факторларды азайтуды және визуалды бағдарларды пайдалануды көздейді. Уақытты құрылымдау қызметтің басталуын, ұзақтығын және аяқталуын түсінуді қалыптастыруға бағытталады.

Қызметтің бір түрінен екіншісіне ауысу кезінде қолдауға ерекше назар аударылады. Тыңдаушылар тапсырманың аяқталуы туралы алдын ала ескерту, визуалды күн тәртібі мен таймерді пайдалану, келесі әрекетті белгілеу, ауысудың тұрақты реттілігін қолдану және қосымша нұсқауларды біртіндеп қысқарту тәсілдерін меңгереді.

Жұмыс тәртібін ұйымдастыру нақты әрекеттерді қалыптастыру арқылы қарастырылады: жұмыс орнын дайындау, нұсқауды алу, тапсырманы бастау, қажетті материалдарды пайдалану, қиындық туындаған кезде көмек сұрау, әрекетті аяқтау және материалдарды жинау. Педагог-ассистент білім алушыға осы реттіліктің барған сайын көп элементін дербес орындауға мүмкіндік беретін жағдайлар жасайды.

Модульдің ерекше мазмұнын көмек деңгейін таңдау құрайды. Қолдаудың қарқындылығы төмен тәсілдерден неғұрлым қарқынды тәсілдерге дейінгі реттілік қарастырылады: жағдайдың табиғи нұсқауы, визуалды тірек, ым, қысқаша ауызша нұсқау, әрекетті модельдеу немесе көрсету және қажет болған жағдайда неғұрлым тікелей көмек. Нақты тәсіл білім алушының жеке

мүмкіндіктері мен орындалатын қызметтің сипатын ескере отырып таңдалады.

Тұрақты дағдыны қалыптастыру кезінде көмекті біртіндеп азайту көзделеді. Егер білім алушы визуалды нұсқаудан кейін әрекетті орындай бастаса, тұрақты ауызша нұсқауға қажеттілік азаяды; егер алгоритмді дербес қолданса, ересек адамның тікелей қатысуы азайтылады. Осылайша педагог-ассистенттің тұрақты көмегіне тәуелділіктің қалыптасуына жол берілмейді.

Модульдің практикалық бөлімі

Практикалық жұмыс мыналарды көздейді:

сабақта жеке қолдау көрсету жағдайларын талдау;

нақты кейс үшін оңтайлы көмек тәсілін айқындау;

көп кезеңді нұсқауды бейімдеу;

тапсырманы орындаудың қадамдық алгоритмін әзірлеу;

визуалды күн тәртібін жасау;

«алдымен – содан кейін» карточкасын әзірлеу;

құрылымдалған жұмыс орнын модельдеу;

қызметтің бір түрінен екіншісіне ауысу алгоритмін әзірлеу;

нақты әрекет үшін көмек деңгейлерінің реттілігін айқындау;

нұсқауларды біртіндеп азайту жоспарын құру;

білім алушының динамикасын талдау және жеке қолдау көлемін түзету.

Модуль практикалық алгоритмді қалыптастырады:

білім беру жағдайы → нақты қиындық → барынша қажетті қолдауды таңдау → тиісті құралды қолдану → білім алушының әрекетті орындауы → нәтижені бақылау → көмекті біртіндеп азайту → дербестікті арттыру.

4-модуль. Білім алушының дербестігін, коммуникациясын және әлеуметтік өзара іс-қимылын дамыту

Модульдің мақсаты

Педагог-ассистенттердің білім алушының дербестігін дамыту, коммуникациясын және әлеуметтік өзара іс-қимылын қолдау, мінез-құлық және эмоциялық реттелудегі қиындықтардың алдын алу, сондай-ақ білім алушының мүмкіндіктері мен динамикасын ескере отырып, жеке көмекті біртіндеп азайту бойынша практикалық құзыреттерін қалыптастыру.

Модульдің міндеттері

Білім алушының дербестігін педагог-ассистенттің жеке қолдауының негізгі бағдарларының бірі ретінде дамытудың мазмұнын ашу.

Білім алушының өз бетінше, ішінара көмекпен немесе неғұрлым қарқынды қолдау кезінде орындай алатын әрекеттерін айқындай білуін қалыптастыру.

Білім алушыға қолжетімді өтініш, таңдау, бас тарту, көмек сұрау және басқа да қажеттіліктерді білдіру тәсілдерін қолдаудың педагогикалық әдістерін меңгеру.

Ересек адамның тікелей қарым-қатынасын алмастырмай, білім алушының құрдастарымен және педагогтермен өзара іс-қимылын қолдау дағдыларын қалыптастыру.

Мінез-құлық және эмоциялық реттелудегі қиындықтардың туындау жағдайларын бақылау тәсілдерін меңгеру.

Педагог-ассистенттің кәсіби функциялары шегінде қиын жағдайлардың алдын алудың және білім алушыны қолдаудың педагогикалық тәсілдерін қолдану дағдыларын қалыптастыру.

Дербестіктің дамуына қарай нұсқаулар мен тікелей көмекті біртіндеп азайту тәсілдерін меңгеру.

Білім алушының ересек адамның тұрақты қатысуы мен көмегіне тәуелділігін болдырмай білу дағдысын қалыптастыру.

Модульді аяқтау бойынша күтілетін нәтижелер

Модульді аяқтағаннан кейін тыңдаушылар:

нақты әрекеттерді орындау кезінде білім алушының дербестік деңгейін айқындайды;

білім алушыға дербес орындауға біртіндеп беруге болатын әрекеттер мен қызмет кезеңдерін бөліп көрсетеді;

білім алушының өзіндік белсенділігін алмастырмайтын қолдау тәсілдерін таңдайды;

дербес таңдау жасауға, қызметті бастауға, іс-әрекеттер реттілігін орындауға және қажетті көмекке жүгінуге ынталандыратын жағдайлар жасайды;

коммуникацияны қолдаудың визуалды, ым-ишаралық, ауызша және басқа да қолжетімді құралдарын қолданады;

білім алушыға өтінішін, таңдауын, бас тартуын, келісімін, үзіліс қажеттілігін немесе көмек сұрауын білдіруге мүмкіндік жасайды;

білім алушының құрдастарымен және педагогтермен тікелей өзара іс-қимылын қолдайды;

білім алушыны жұптық және топтық қызметке қосудың тәсілдерін қолданады;

мінез-құлық немесе эмоциялық реттелудегі қиындықтардың туындауына дейінгі жағдайларды бақылайды және тіркейді;

жағдайды құрылымдау, алдын ала ескерту, визуалды қолдау және қызмет жағдайларын өзгерту тәсілдерін қолданады;

оң динамика кезінде нұсқаулардың саны мен қарқындылығын біртіндеп азайтады;

дербестіктегі, коммуникациядағы және әлеуметтік өзара іс-қимылдағы өзгерістерді бақылайды;

бақыланатын нәтижелер негізінде жеке қолдау көлемін түзетеді.

Модульдің сипаттамасы

Модуль педагог-ассистентте жеке қолдаудың нәтижелілігі көрсетілген көмектің санымен емес, білім алушының дербестігінің, коммуникациясының және білім беру мен әлеуметтік қызметке қатысуының кеңеюімен айқындалатынын түсінуді қалыптастыруға бағытталған.

Дербестік білім алушының нақты әрекеттеріне қатысты қарастырылады: жұмыс орнын дайындау, қызметтің реттілігін түсіну, тапсырманы орындауды бастау, қажетті материалдарды пайдалану, жұмыстың жекелеген кезеңдерін орындау, көмек сұрау, қызметті аяқтау және келесі әрекетке ауысу.

Тыңдаушылар білім алушының қандай әрекеттерді өз бетінше орындайтынын, қандай әрекеттер кезінде визуалды немесе қысқаша ауызша нұсқау жеткілікті екенін және қандай жағдайларда неғұрлым қарқынды көмек қажет екенін айқындауды үйренеді. Осы негізде білім алушының белсенді рөлін сақтауға мүмкіндік беретін қолдаудың барынша қажетті көлемі айқындалады.

Модульдің жеке бағыты коммуникацияға арналған. Білім алушының қажеттілігі туралы өз бетінше хабарлауы, таңдау жасауы, затты немесе көмек сұрауы, бас тартуы, келісімін білдіруі, үзіліс қажеттілігі туралы хабарлауы немесе назар аударуы қажет болатын жағдайлар қарастырылады. Қолдау білім алушыға қолжетімді коммуникация тәсілін ескере отырып таңдалады.

Әлеуметтік өзара іс-қимылды ұйымдастыру кезінде педагог-ассистент білім алушы мен қоршаған адамдар арасында тұрақты делдалға айналмайды. Оның міндеті – білім алушының мұғалімге тікелей жүгінуіне, құрдасына жауап беруіне, бірлескен тапсырмаға қатысуына, топта қолжетімді рөл атқаруына және өзара іс-қимылды қолдауына мүмкіндік беретін жағдайлар жасау. Қажетті дағдылар қалыптасқан сайын делдалдық көмек азайтылады.

Мінез-құлықтағы қиындықтар білім алушыға қатысты бағалау сипаттамалары арқылы емес, нақты жағдайды талдау арқылы қарастырылады. Педагог-ассистент қиындық туындағанға дейін не болғанын, оның қандай қызмет барысында пайда болғанын, қандай талаптар қойылғанын, білім алушы өз жағдайын қалай білдіргенін және жағдайдан кейін қандай салдар болғанын тіркеуді үйренеді.

Мұндай талдау қиындықтардың алдын алудың ықтимал педагогикалық тәсілдерін айқындауға мүмкіндік береді: қызметтің болжамдылығын арттыру, өзгерістер туралы алдын ала ақпараттандыру, визуалды күн тәртібін пайдалану, күрделі әрекетті кезеңдерге бөлу, көмек немесе үзіліс сұраудың түсінікті тәсілін ұсыну, кеңістікті ұйымдастыруды өзгерту және келісілген қолдау тәсілдері шегінде қойылатын талаптардың көлемін реттеу.

Мінез-құлық пен эмоциялық реттелудегі айқын немесе тұрақты қиындықтар кезінде педагог-ассистент өзінің кәсіби функциялары шегінде әрекет етеді және педагогтермен және психологиялық-педагогикалық қолдау көрсетудің тиісті мамандарымен өзара іс-қимыл жасайды.

Жеке көмекті біртіндеп азайтуға ерекше назар аударылады. Қолдау байқалатын динамика негізінде өзгертіледі. Мысалы, тікелей көрсету ым-ишаралық нұсқаумен, одан кейін визуалды тірекпен алмастырылуы мүмкін, содан соң білім алушы әрекетті өз бетінше орындауға көшеді. Көмекті қысқарту біртіндеп жүзеге асырылады және білім алушы қажетті қолдаусыз қалатын жағдайға әкелмеуге тиіс.

Ересек адамға тәуелділіктің алдын алу өз бетінше таңдау және әрекет ету жағдайларын жасауды, нұсқау бермес бұрын күтуге болатын уақытты арттыруды, тұрақты ауызша ескертулердің орнына табиғи және визуалды бағдарларды пайдалануды және тұрақты тікелей қатысу қажет болмайтын жағдайларда педагог-ассистент пен білім алушы арасындағы қашықтықты біртіндеп арттыруды көздейді.

Модульдің практикалық бөлімі

Практикалық жұмыс мыналарды көздейді:

педагогикалық кейс негізінде білім алушының дербестік деңгейін айқындау;

білім алушыға дербес орындауға біртіндеп беруге болатын әрекеттердің реттілігін құру;

көмекке дербес жүгінуді қалыптастыру жағдайын әзірлеу;

нақты жағдай үшін коммуникацияны қолдау құралдарын таңдау;

ересек адамның тұрақты делдалдығынсыз білім алушының құрдасымен өзара іс-қимылын модельдеу;

мінез-құлықтағы қиындықтардың туындау жағдайын бақыланатын фактілер бойынша талдау;

қиын жағдайдың қайталануының алдын алу тәсілдерін айқындау;

эмоциялық қиындық кезінде қолдау алгоритмін әзірлеу;

нұсқауларды біртіндеп азайту жоспарын құру;

дербестік, коммуникация және әлеуметтік өзара іс-қимыл динамикасын бақылау картасын әзірлеу.

Модуль мазмұны мынадай реттілік арқылы іске асырылады:

дербестіктің өзекті деңгейін айқындау → қажетті қолдауды таңдау → дербес әрекет пен коммуникация үшін мүмкіндік жасау → нәтижені бақылау → көмекті біртіндеп азайту → дербестікті және білім алушының қоршаған адамдармен тікелей өзара іс-қимылын кеңейту.

5-модуль. Педагог-ассистенттің командалық өзара іс-қимылы және қызметінің нәтижелілігін бағалау

Модульдің мақсаты

Балалардың әртүрлі білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, қолжетімді, қауіпсіз және дамытушы ортаны құру, балалардың бірлескен қызметін ұйымдастыру және балаға жеке қолдау көрсету кезінде педагогтердің, мамандардың және ата-аналардың (заңды өкілдерінің) келісілген өзара іс-қимылын қалыптастыру бойынша педагогтердің кәсіби құзыреттерін жетілдіру.

Модульдің міндеттері

Мектепке дейінгі ұйымның дамытушы ортасын қолжетімділік, қауіпсіздік және балалардың ерекше білім беру қажеттіліктеріне сәйкестік тұрғысынан талдай білуді қалыптастыру.

Баланың қызметтің әртүрлі түрлеріне қатысуын қамтамасыз ету үшін кеңістікті, материалдарды, жабдықтарды және қызметті ұйымдастыру тәсілдерін бейімдеу жолдарын меңгеру.

Балалардың мүмкіндіктеріндегі, қарқынындағы, коммуникация тәсілдеріндегі және қажетті қолдау көлеміндегі айырмашылықтарды ескере отырып, олардың бірлескен қызметін ұйымдастыру дағдыларын жетілдіру.

Позитивті өзара іс-қимылды, қабылдауды және жеке ерекшеліктерге құрметпен қарауды қалыптастырудың педагогикалық тәсілдерін меңгеру.

Баланы қолдау тәсілдерін айқындау және іске асыру кезінде педагогтердің, мамандардың және ата-аналардың (заңды өкілдерінің) серіктестік өзара іс-қимылы дағдыларын дамыту.

Педагогикалық бақылау нәтижелерін, дараландыруды, ортаны бейімдеуді және баланы қолдаудың нақты тәсілдерін біріктіретін педагогикалық практиканы жобалай білуді қалыптастыру.

Модульді аяқтау бойынша күтілетін нәтижелер

Модульді аяқтағаннан кейін тыңдаушылар:

баланың қатысуын қиындататын физикалық, коммуникативтік, ақпараттық және ұйымдастырушылық кедергілерді ескере отырып, дамытушы ортаны талдайды;

кеңістікке, материалдардың, жабдықтардың, визуалды бағдарлардың орналасуына және жекелеген аймақтарды ұйымдастыруға қажетті өзгерістерді айқындайды;

баланың ойын, танымдық, шығармашылық, қимыл-қозғалыс және балалар қызметінің басқа да түрлеріне қолжетімді және қауіпсіз қатысуы үшін жағдай жасайды;

коммуникация тәсілдеріндегі, іс-әрекеттерді орындау қарқынындағы, дербестік деңгейіндегі және қажетті көмек көлеміндегі айырмашылықтарды ескере отырып, балалардың бірлескен қызметін ұйымдастырады;

балалардың өзара іс-қимылына, өзара көмекке, жеке ерекшеліктерді қабылдауға және баланың әлеуметтік оқшаулануының алдын алуға ықпал ететін тәсілдерді қолданады;

келісілген қолдау тәсілдерін іске асыру кезінде педагогтің, мамандардың және ата-аналардың (заңды өкілдерінің) өзара іс-қимылының мазмұнын айқындайды;

педагогикалық қызметті ұйымдастыру кезінде ата-аналардың баланың ерекшеліктері, қызығушылықтары, коммуникациясының үйреншікті тәсілдері және оны қолдаудың тиімді тәсілдері туралы ақпаратын пайдаланады;

білім беру процесін сүйемелдеудің және дараландырудың нақты педагогикалық практикасын жобалайды;

құрылған жағдайлардың нәтижелілігін бақылау критерийлерін айқындайды және қажет болған жағдайда ортаны ұйымдастыру мен қолдау тәсілдерін түзетеді;

мектепке дейінгі ұйымда тікелей қолдануға арналған қорытынды практикалық өнімді ұсынады.

Модульдің сипаттамасы

Модуль Бағдарламаның практикалық логикасын аяқтайды және алдыңғы модульдерде меңгерілген білімдер мен іс-әрекет тәсілдерін мектепке дейінгі ұйымдағы білім беру процесін ұйымдастырудың тұтас практикасына біріктіруге бағытталған. Негізгі назар жеке педагогикалық тәсілге емес, ерекше білім беруді қажет ететін балаға қызметке қатысуға, құрдастарымен және ересектермен өзара іс-қимыл жасауға және барынша мүмкін болатын дербестігін көрсетуге мүмкіндік беретін жағдайлар жасауға аударылады.

Дамытушы орта балада туындайтын нақты кедергілер тұрғысынан қарастырылады. Тыңдаушылар баланың кеңістікте өз бетінше бағдарлана алатынын, қажетті материалдарды ала алатынын, жекелеген аймақтардың мақсатын түсінетінін, қызметтің бір түрінен екіншісіне ауыса алатынын,

ұсынылған ақпаратты қабылдай алатынын және жалпы қызметке қауіпсіз қатыса алатынын талдайды.

Практикалық мысалдарда кеңістікті бейімдеу қарастырылады: материалдар мен жабдықтарды қолжетімді орналастыру, функционалдық аймақтарды белгілеу, визуалды бағдарларды қолдану, артық алаңдататын факторларды азайту, жеке қызмет пен демалысқа арналған орынды ұйымдастыру, ыңғайлы қозғалысты және қызметті таңдау мүмкіндігін қамтамасыз ету. Бұл ретте ортаның өзгерістері балалардың нақты білім беру қажеттіліктеріне қарай айқындалады және барлық балаларға бірдей қолданылмайды.

Бірлескен қызметті ұйымдастыруға ерекше назар аударылады. Педагог қолжетімді рөлдер мен әрекеттерді бөлудің, жекелеген кезеңдердің күрделілігін өзгертудің, жұптық қолдауды, визуалды нұсқауларды, қосымша уақытты және баланың құрдастарымен бірге жалпы ойынға немесе қызметке қатысуына мүмкіндік беретін басқа да тәсілдерді қолданудың жолдарын меңгереді.

Позитивті өзара іс-қимылды қалыптастыру күнделікті педагогикалық практика арқылы қарастырылады. Тыңдаушылар құрметпен қарым-қатынас жасауды модельдеу, бірлескен ойынды қолдау, баланың қызметтен шеттетілуінің алдын алу, өзара көмек қалыптастыру және балалардың мүмкіндіктеріндегі, қарым-қатынас тәсілдеріндегі және әрекетті орындау қарқынындағы айырмашылықтарға позитивті көзқарасын қалыптастыру тәсілдерін меңгереді.

Ата-аналармен (заңды өкілдермен) серіктестік өзара іс-қимыл бала туралы нақты ақпарат алмасуға негізделеді. Педагог отбасындағы баланың коммуникациясы мен оны қолдаудың тиімді тәсілдері туралы ақпарат алады, ата-аналарды оның мектепке дейінгі ұйымдағы қатысуы мен динамикасы туралы хабардар етеді және педагогикалық қолдау тәсілдерін келіседі. Мамандармен өзара іс-қимыл келісілген ұсынымдарды балалар қызметінің әртүрлі түрлерінде тікелей іске асыруға бағытталады.

Модульдің қорытынды практикалық жұмысы

Қорытынды тақырып нақты бала кейсі негізінде білім беру процесін сүйемелдеу және дараландырудың педагогикалық практикасы жобасын тыңдаушының әзірлеуін көздейді.

Жоба мыналарды қамтиды:

білім беру қажеттіліктері мен анықталған кедергілердің сипаттамасы;

педагогикалық бақылау нәтижелері;

нақты жеке мақсат және күтілетін нәтиже;

дамытушы ортаға қажетті өзгерістер;

таңдалған балалар қызметінің түрін бейімдеу;

педагогикалық қолдау тәсілдері мен құралдары;

мамандармен және ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимылды ұйымдастыру;

жеке динамиканы бақылау критерийлері;

педагогикалық көмектің көлемін біртіндеп өзгерту немесе азайту шарттары.

Модульді меңгерудің нәтижесі практикалық қолдануға дайын алгоритм болады:

кедергіні анықтау → білім беру қажеттілігін айқындау → орта жағдайларын өзгерту → қолжетімді қызметті ұйымдастыру → келісілген қолдау → нәтижені бақылау → педагогикалық әрекеттерді түзету.

6. Оқу процесін ұйымдастыру

Білім беру бағдарламасы педагог-ассистенттердің біліктілігін арттыру курстары шеңберінде іске асырылады және теориялық даярлықты ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету және жеке қолдау тәсілдерін практикалық меңгерумен ұштастыруды көздейді. Оқыту мазмұны педагог-ассистенттің кәсіби функцияларына, білім алушының көмекке қажеттілігін айқындауға, қолдаудың практикалық технологияларын қолдануға, білім алушының дербестігін, коммуникациясын және әлеуметтік өзара іс-қимылын дамытуға, сондай-ақ қолдаудың нәтижелілігін бағалауға бағытталған.

Бағдарламаның көлемі

Бағдарламаның көлемі 80 академиялық сағатты құрайды.

80 академиялық сағат — күніне 8 академиялық сағаттан 10 оқу күнін құрайтын оқу ұзақтығы.

Оқыту форматы мен режимі

Бағдарлама келесі форматтарда іске асырылады:

күндізгі оқыту;

цифрлық білім беру ресурстары мен платформаларды қолдана отырып қашықтықтан оқыту;

аралас (гибридті) оқыту.

Оқыту форматын таңдау курстарды ұйымдастыру жағдайларына және тыңдаушылардың білім беру қажеттіліктеріне байланысты айқындалады. Оқыту форматына қарамастан, модульдердің мазмұны бойынша практикалық тапсырмаларды міндетті түрде орындау көзделеді.

Тыңдаушылар санаты

Бағдарлама білім беру ұйымдарының педагог-ассистенттеріне;

педагог-ассистент лауазымына тағайындалатын немесе осы лауазымда кәсіби қызмет атқаруды жоспарлап отырған педагог қызметкерлерге арналған.

Бағдарлама ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларға жеке қолдауды іске асыру, психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету жүйесіне қатысу, білім алушының қызметі мен динамикасын бақылау, келісілген қолдау тәсілдерін қолдану және оның дербестігін дәйекті түрде дамыту үшін қажетті кәсіби құзыреттерді дамытуға бағытталған.

Оқыту нысандары

Бағдарламаны іске асыру барысында педагог-ассистент қызметінің нормативтік-құқықтық және ұйымдастырушылық негіздері бойынша дәрістік сабақтар;

ерекше білім беру қажеттіліктерін талдау және жеке қолдаудың қажетті көлемін айқындау бойынша практикалық сабақтар;

педагог-ассистенттің практикасынан алынған кәсіби кейстерді талдау және шешу;

білім алушының білім беру процесіндегі қызметін, мінез-құлқын, коммуникациясын және қатысуын бақылау бойынша практикумдар;

сабақта және білім беру қызметінің басқа да түрлерінде білім алушыға жеке қолдау көрсету жағдайларын модельдеу;

педагог-ассистенттің кәсіби функциялары шеңберінде нұсқаулықтар мен ақпаратты ұсыну тәсілдерін бейімдеу бойынша практикумдар;

визуалды қолдауды қолдану және кеңістікті, уақытты және әрекеттер реттілігін құрылымдау бойынша шеберлік сыныптары;

қызмет түрлері арасындағы ауысуларды ұйымдастыру бойынша практикалық тапсырмалар;

коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау тәсілдерін модельдеу;

мінез-құлық және эмоциялық реттелу қиындықтарына байланысты жағдайларды талдау;

жеке көмектің көлемін таңдау және оны біртіндеп азайту бойынша практикумдар;

мұғаліммен, мамандармен және ата-аналармен (заңды өкілдермен) кәсіби өзара іс-қимылды модельдеу;

жеке және топтық жұмыс;

нормативтік құқықтық және әдістемелік материалдармен өз бетінше жұмыс;

кәсіби рефлексия қолданылады.

Практикалық жұмыс педагог-ассистенттің кәсіби қызметіне тән жағдайларға негізделеді: нұсқаулықты түсіну және орындау, тапсырманы бастау және аяқтау, жұмыс орнын ұйымдастыру, әрекеттер реттілігін сақтау, қызмет түрлері арасында ауысу, коммуникация, әлеуметтік өзара іс-қимыл, көмекке өз бетінше жүгіну, мінез-құлық және эмоциялық реттелу қиындықтары.

Тыңдаушылардың өзіндік жұмысы

Өзіндік жұмыс педагог-ассистент қызметінің мәселелері бойынша нормативтік құқықтық және әдістемелік материалдарды зерделеуді;

кәсіби функциялар мен жауапкершілік шекараларын талдауды;

педагогикалық кейстерді талдауды;

педагог-ассистенттің бақылау картасын толтыруды;

білім алушының дербестігі мен қатысуын шектейтін қиындықтар мен кедергілерді анықтауды;

жеке қолдаудың мақсаты мен қажетті көлемін айқындауды;

жеке қолдау алгоритмін әзірлеуді;

визуалды сабақ кестесі мен қадамдық нұсқаулықтарды әзірлеуді;

жұмыс кеңістігі мен қызметті құрылымдау тәсілдерін жобалауды;

коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау тәсілдерін таңдауды;

мінез-құлық және эмоциялық реттелу қиындықтары жағдайларын талдауды;

жеке көмекті біртіндеп азайту жоспарын әзірлеуді;

білім алушының дербестігі мен қолдауға қажеттілігінің динамикасын талдауды;

қорытынды практикалық-бағдарланған жұмысты дайындауды;

оқыту нәтижелері бойынша кәсіби рефлексияны көздейді.

Практикаға бағдарланған компонент

Практикалық компонент оқыту нәтижелерін педагог-ассистенттің кәсіби қызметіне тікелей енгізуге бағытталған.

Оқыту барысында келесі алгоритм дәйекті түрде пысықталады:

білім алушының қызметін бақылау → қиындық пен кедергіні анықтау → көмекке қажеттілікті айқындау → қолдау мақсатын қою → көмек тәсілі мен қажетті көлемін таңдау → қолдауды іске асыру → динамиканы тіркеу → көмекті түзету немесе біртіндеп азайту → білім алушының дербестігін арттыру.

Оқыту барысында әзірленетін практикалық өнімдерге педагог-ассистенттің бақылау картасы;

жеке қолдауды айқындау алгоритмі;

визуалды сабақ кестесі;

қадамдық визуалды нұсқаулық;

қызмет түрлері арасында ауысу алгоритмі;

жұмыс кеңістігін құрылымдау нұсқасы;

коммуникацияны қолдау құралдары;

мінез-құлық және эмоциялық реттелу қиындықтары кезіндегі іс-әрекеттер алгоритмі;

дербестік динамикасын бақылау картасы;

жеке көмекті біртіндеп азайту жоспары;

білім алушыны қолдаудың жеке практикасының жобасы кіруі мүмкін.

Ағымдағы бағалау нысандары

Ағымдағы бағалау әрбір модуль бойынша практикалық тапсырмаларды орындау;

кәсіби кейстерді талдау және шешу;

педагог-ассистент қызметінің нормативтік-құқықтық негіздері бойынша тапсырмаларды орындау;

психологиялық-педагогикалық қолдау көрсетуге қатысушылардың кәсіби функцияларын ажырату;

білім алушының қызметін бақылау нәтижелерін талдау;

қиындықтарды, кедергілерді және жеке қолдауға қажеттілікті айқындау;

визуалды қолдау құралдарын әзірлеу;

қызметті құрылымдау тәсілдерін модельдеу;

коммуникация, әлеуметтік өзара іс-қимыл, мінез-құлық және эмоциялық реттелу бойынша ситуациялық міндеттерді шешу;

көмектің қажетті және жеткілікті көлемін айқындау;

білім алушының дербестік динамикасын талдау;

педагогтермен, мамандармен және ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл бойынша тапсырмаларды орындау арқылы жүзеге асырылады.

Қорытынды бағалау нысаны

Қорытынды бағалау қорытынды тестілеуді және практикалық-бағдарланған жұмысты орындауды көздейді.

Қорытынды тестілеу педагог-ассистент қызметінің нормативтік-құқықтық және ұйымдастырушылық негіздерін;

ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау тәсілдерін;

жеке қолдауды айқындау қағидаттарын;

қолдаудың практикалық технологияларын;

дербестікті, коммуникацияны және әлеуметтік өзара іс-қимылды дамыту тәсілдерін;

командалық өзара іс-қимыл қағидаттарын;

жеке қолдаудың нәтижелілігін тіркеу және бағалау тәсілдерін меңгеру деңгейін анықтауға бағытталған.

Практикалық-бағдарланған қорытынды жұмыс кәсіби кейс негізінде орындалады және ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыны қолдаудың жеке практикасын әзірлеуді көздейді.

Қорытынды жұмыс білім беру жағдайын сипаттауды;

бақылау нәтижелерін сипаттауды;

нақты қиындықтар мен кедергілерді айқындауды;

білім алушының жеке қолдауға қажеттілігін айқындауды;

қолдау мақсатын белгілеуді;

көмектің қажетті және жеткілікті көлемін айқындауды;

қолдау тәсілдерін таңдауды және негіздеуді;

визуалды және ұйымдастырушылық құралдарды таңдауды;

коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау тәсілдерін;

кейс жағдайында тиісті жағдай болған кезде мінез-құлық немесе эмоциялық реттелу қиындықтары туындаған жағдайда педагог-ассистенттің іс-әрекеттерін;

мұғаліммен және мамандармен өзара іс-қимылды сипаттауды;

ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимылдың кәсіби шекараларын айқындауды;

білім алушының динамикасын бақылау көрсеткіштерін;

жеке көмекті өзгерту немесе біртіндеп азайту шарттарын қамтиды.

Оқытуды ұйымдастыру қағидаттары

Оқу процесі келесі қағидаттар негізінде құрылады:

құзыреттілік тәсіл — оқыту мазмұны білім алушыға жеке қолдауды іске асыру үшін қажетті педагог-ассистенттің нақты кәсіби құзыреттерін қалыптастыруға бағытталған;

әрекеттік тәсіл — мазмұнды меңгеру кәсіби міндеттерді шешу, кейстерді талдау, жағдайларды модельдеу және практикалық тапсырмаларды орындау арқылы жүзеге асырылады;

қолдауды дараландыру — көмек тәсілдері мен көлемі білім алушының нақты ерекше білім беру қажеттіліктерін, мүмкіндіктерін және дербестігінің өзекті деңгейін ескере отырып айқындалады;

практикаға бағдарланған бағыттылық — теориялық мазмұн кәсіби қызметте тікелей қолдануға арналған тапсырмаларды орындау және материалдарды әзірлеу арқылы бекітіледі;

қажетті және жеткілікті қолдау — көмек көлемі білім алушының білім беру процесіне қатысуын қамтамасыз ететіндей, бірақ оның өзіндік қызметін алмастырмайтындай етіп айқындалады;

дербестікті дамыту — жеке қолдау білім алушының өз бетінше орындайтын әрекеттерін біртіндеп кеңейтуге және оң динамика болған жағдайда көмек көлемін азайтуға бағытталады;

командалық өзара іс-қимыл — педагог-ассистенттің қызметі кәсіби функциялар мен жауапкершілікті сақтай отырып, мұғаліммен және психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету қызметінің мамандарымен өзара іс-қимылда жүзеге асырылады;

отбасымен серіктестік өзара іс-қимыл — ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл кәсіби функциялар шеңберінде кәсіби шекаралар мен құпиялылықты сақтай отырып жүзеге асырылады;

бақылаудың объективтілігі — қолдау тәсілдері мен көлемін өзгерту туралы шешімдер нақты бақыланатын әрекеттер мен білім алушының динамикасына негізделеді;

қолжетімділік және қатысу — жеке қолдау кедергілерді азайтуға және білім алушының білім беру қызметіне, коммуникацияға және әлеуметтік өзара іс-қимылға қатысу мүмкіндіктерін кеңейтуге бағытталады.

7. Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету

Дидактикалық тәсіл:	Біліктілікті арттыру бағдарламасының дидактикалық тәсілі ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету және жеке қолдау саласында педагог-ассистенттердің кәсіби құзыреттерін қалыптастыруға және дамытуға бағытталған. Оқыту мазмұны педагог-ассистенттердің нақты кәсіби әрекеттерді меңгеруіне бағытталған: білім алушының қызметін бақылау, қиындықтар мен кедергілерді анықтау, жеке қолдауға қажеттілікті айқындау, келісілген көмек тәсілдерін қолдану, дербестікті дамыту, коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау, динамиканы тіркеу және қолдаудың нәтижелілігін бағалау. Оқыту келесі қағидаттарға негізделеді: әрекеттік оқыту; құзыреттілік тәсіл; практикаға бағдарланған бағыттылық; қолдауды дараландыру; қажетті және жеткілікті көмек;

	білім алушының дербестігін дамыту; объективті педагогикалық бақылау; командалық өзара іс-қимыл; кәсіби функциялар мен жауапкершілік шекараларын сақтау; педагогикалық рефлексия және үздіксіз кәсіби даму. Бағдарламаның негізгі назары тыңдаушыларда келесі кәсіби дағдыларды қалыптастыруға бағытталған: педагог-ассистенттің қызметін реттейтін нормативтік талаптарды қолдану; өзінің кәсіби функциялары мен жауапкершілік шекараларын айқындау; білім алушының білім беру процесіндегі қызметін, мінез-құлқын, коммуникациясын және қатысуын бақылау; білім алушының дербестігі мен қатысуын шектейтін қиындықтар мен кедергілерді анықтау; жеке қолдаудың мақсатын, тәсілін және қажетті көлемін айқындау; білім алушыға сабақта және білім беру қызметінің басқа да түрлерінде қолдау көрсетуді ұйымдастыру; кәсіби функциялар шеңберінде нұсқаулықтарды ұсыну және қызметті ұйымдастыру тәсілдерін бейімдеу; визуалды қолдау құралдарын қолдану; кеңістікті, уақытты және әрекеттер реттілігін құрылымдау; коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау; кәсіби функциялар шеңберінде мінез-құлық және эмоциялық реттелу қиындықтары кезінде педагогикалық қолдау тәсілдерін қолдану; көмектің ең аз қажетті көлемін айқындау; білім алушының динамикасын ескере отырып, нұсқаулардың саны мен қарқындылығын біртіндеп азайту; мұғалімдермен, психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету қызметінің мамандарымен және ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл жасау;

	бақылау нәтижелерін тіркеу және жеке қолдаудың нәтижелілігін талдау. Оқу процесі интерактивті дәрістерді, практикалық сабақтарды, кәсіби кейстерді талдауды, жеке қолдау көрсету жағдайларын модельдеуді, бақылау бойынша практикумдарды, визуалды қолдау құралдарын әзірлеуді, жеке және топтық жұмысты, білім алушының динамикасын талдауды және практикаға бағдарланған тапсырмаларды орындауды қамтиды. Дидактикалық тәсілді іске асыру нормативтік талаптар мен кәсіби функцияларды білуден жеке қолдау технологияларын өз бетінше қолдануға және олардың нәтижелілігін бағалауға дәйекті түрде көшуді қамтамасыз етеді.
Теориялық материал:	1-модуль. Педагог-ассистенттің кәсіби қызметінің нормативтік-құқықтық және ұйымдастырушылық негіздері Қазақстан Республикасының инклюзивті білім беру және арнайы жағдайларды қамтамасыз ету саласындағы мемлекеттік саясаты. Білім беру ұйымдарындағы педагог-ассистент қызметін нормативтік-құқықтық реттеу. Педагог-ассистенттің кәсіби функциялары, міндеттері және жауапкершілік шекаралары. Білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктері және педагог-ассистенттің қолдауын ұсыну негіздері. Білім алушыға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету жүйесіндегі педагог-ассистенттің орны мен рөлі. 2-модуль. Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау және білім алушының жеке қолдауын айқындау Білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін анықтау мен бағалаудың заманауи тәсілдері. Педагог-ассистенттің білім алушының қызметін, мінез-құлқын, коммуникациясын және білім беру процесіне қатысуын бақылауы.

	Білім алушының дербестігі мен қатысуын шектейтін қиындықтар мен кедергілерді анықтау. Білім алушыға жеке қолдаудың мақсаттарын, мазмұны мен көлемін айқындау. Бақылау нәтижелерін тіркеу және білім алушының қолдауға қажеттілігінің динамикасын бақылау. 3-модуль. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды қолдау және сүйемелдеудің практикалық технологиялары Білім алушыға сабақта және білім беру қызметінің басқа да түрлерінде жеке қолдауды ұйымдастыру. Педагог-ассистенттің функциялары шеңберінде нұсқаулықтарды, тапсырмаларды, ақпаратты ұсыну және қызметті ұйымдастыру тәсілдерін бейімдеу. Визуалды қолдау, кеңістікті, уақытты және әрекеттер реттілігін құрылымдау. Қызмет түрлері арасында ауысу және жұмыс тәртібін ұйымдастыру кезінде білім алушыны қолдау. Білім алушының мүмкіндіктері мен динамикасын ескере отырып, көмек көлемін таңдау және оны біртіндеп өзгерту. 4-модуль. Білім алушының дербестігін, коммуникациясын және әлеуметтік өзара іс-қимылын дамыту Білім алушының дербестігін педагог-ассистенттің жеке қолдауының басымдығы ретінде қалыптастыру. Коммуникацияны және қажеттіліктерін білдірудің білім алушыға қолжетімді тәсілдерін қолдаудың педагогикалық тәсілдері. Білім алушының құрдастарымен және педагогтермен әлеуметтік өзара іс-қимылын қолдау. Мінез-құлық және эмоциялық реттелу қиындықтарының алдын алу және олар кезінде педагогикалық қолдау көрсету. Жеке көмекті біртіндеп азайту және білім алушының ересек адамның тұрақты сүйемелдеуіне тәуелділігінің алдын алу.

	5-модуль. Командалық өзара іс-қимыл және педагог-ассистент қызметінің нәтижелілігін бағалау Білім беру процесін ұйымдастыру кезінде педагог-ассистенттің мұғаліммен және басқа да педагогтермен өзара іс-қимылы. Педагог-ассистенттің психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету қызметінің мамандарымен өзара іс-қимылы. Ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл: кәсіби шекаралар, ақпарат алмасу және қолдауды үйлестіру. Педагог-ассистенттің қызметін құжаттандыру және жеке қолдау нәтижелерін талдау. Қолдаудың нәтижелілігін бағалау және білім алушыны қолдаудың жеке практикасын жобалау.
Оқу материалын меңгеруге арналған тапсырмалар:	Практикалық тапсырмалар теориялық мазмұнды бекітуге және педагог-ассистенттің меңгерілген жеке қолдау тәсілдерін тікелей білім беру процесінде қолдану қабілетін қалыптастыруға бағытталған. 1-модуль. Педагог-ассистенттің кәсіби қызметінің нормативтік-құқықтық және ұйымдастырушылық негіздері қолданыстағы нормативтік талаптар тұрғысынан кәсіби жағдайды талдау; ұсынылған кейсте педагог-ассистенттің функциялары мен жауапкершілік шекараларын айқындау; педагог-ассистенттің, мұғалімнің және психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету мамандарының функцияларын ажырату; нақты білім беру қиындығы туындаған кезде педагог-ассистенттің әрекеттерін айқындау; белгіленген функциялар шеңберінде кәсіби әрекеттер алгоритмін құрастыру. 2-модуль. Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау және білім алушының жеке қолдауын айқындау кейс негізінде білім алушының нақты әрекеттерін бақылау және сипаттау; педагог-ассистенттің бақылау картасын толтыру;

	дербестік пен қатысуды шектейтін қиындықтар мен кедергілерді анықтау; білім алушының өз бетінше, ішінара немесе неғұрлым қарқынды көмекпен әрекет ететін жағдайларын айқындау; жеке қолдаудың мақсатын тұжырымдау; көмектің қажетті көлемін айқындау; білім алушының қолдауға қажеттілігінің динамикасын бақылау көрсеткіштерін әзірлеу. 3-модуль. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды қолдау және сүйемелдеудің практикалық технологиялары білім алушының мүмкіндіктерін ескере отырып, көп кезеңді нұсқаулықты бейімдеу; әрекетті орындаудың қадамдық алгоритмін әзірлеу; визуалды сабақ кестесін құру; визуалды нұсқаулықты немесе «алдымен — содан кейін» карточкасын әзірлеу; жұмыс кеңістігін құрылымдауды модельдеу; қызмет түрлері арасында ауысу алгоритмін әзірлеу; нақты кейс үшін көмектің оңтайлы тәсілі мен деңгейін таңдау; нұсқауларды біртіндеп азайту жоспарын әзірлеу. 4-модуль. Білім алушының дербестігін, коммуникациясын және әлеуметтік өзара іс-қимылын дамыту кейс негізінде білім алушының дербестігінің өзекті деңгейін айқындау; өз бетінше біртіндеп орындауға арналған әрекеттер реттілігін құрастыру; көмекке өз бетінше жүгінуді қалыптастыруға арналған жағдайды әзірлеу; коммуникацияны қолдау тәсілдерін таңдау; білім алушының ересек адамның тұрақты делдалдығынсыз құрдастарымен өзара іс-қимылын модельдеу; мінез-құлық қиындықтарының туындауына дейінгі факторларды талдау; қиын жағдайдың алдын алудың педагогикалық тәсілдерін айқындау; жеке көмекті біртіндеп азайту алгоритмін әзірлеу.

	5-модуль. Командалық өзара іс-қимыл және педагог-ассистент қызметінің нәтижелілігін бағалау психологиялық-педагогикалық қолдау көрсетуге қатысушылардың функцияларын бөлуді талдау; педагог-ассистент пен мұғалімнің өзара іс-қимылын модельдеу; мамандарға ұсыну үшін бақылау нәтижелерінің объективті сипаттамасын дайындау; ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл кезіндегі кәсіби шекараларды талдау; педагог-ассистент құжаттамасының үлгісін толтыру; бақылау сериясы негізінде білім алушының дербестік динамикасын талдау; жеке қолдаудың нәтижелілігін бағалау критерийлерін айқындау; көмек көлемін сақтау, өзгерту немесе азайту туралы негізделген шешім қабылдау; білім алушыны қолдаудың жеке практикасының қорытынды жобасын әзірлеу.
Өзін-өзі бағалау критерийлері:	Тыңдаушылар кәсіби өсуіне өзін-өзі бағалауды келесі критерийлер бойынша жүзеге асырады: педагог-ассистенттің кәсіби қызметінің нормативтік-құқықтық негіздерін білуі; кәсіби функцияларын, міндеттері мен жауапкершілік шектерін түсінуі; білім алушының әрекетін объективті бақылау және тіркеу қабілеті; білім алушының дербестігі мен қатысуын шектейтін қиындықтар мен кедергілерді анықтай білуі; жеке қолдаудың мақсатын анықтау қабілеті; қажетті және жеткілікті көмек көлемін анықтай білуі; кәсіби функциялар шеңберінде нұсқауларды бейімдеу және іс-әрекетті ұйымдастыру тәсілдерін меңгеруі; көрнекі қолдау және іс-әрекетті құрылымдау құралдарын меңгеруі; білім алушының коммуникациясы мен әлеуметтік өзара іс-қимылын қолдау қабілеті;

	мінез-құлық пен эмоционалдық реттеудегі қиындықтар кезінде педагогикалық қолдау тәсілдерін қолдана білуі; білім алушының дербестігін дамытуға жағдай жасау қабілеті; динамиканы ескере отырып, нұсқаулардың саны мен қарқындылығын біртіндеп азайта білуі; білім алушының ересек адамның тұрақты көмегіне тәуелділігін болдырмау қабілеті; мұғалімдермен және психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің мамандарымен өзара іс-қимыл жасай білуі; ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл жасау кезінде кәсіби шектерді сақтауы; жеке қолдау нәтижелерін объективті түрде тіркей білуі; білім алушының дербестігіндегі, коммуникациясындағы және қатысуындағы өзгерістерді талдай білуі; қолдау көлемін сақтау, өзгерту немесе азайту туралы негізделген шешім қабылдау қабілеті; әзірленген материалдардың сапасы және практикалық қолданылуы; өзінің кәсіби қызметін талдау және одан әрі кәсіби даму бағыттарын анықтау қабілеті.

8. Оқу нәтижелерін бағалау;

Оқыту нәтижелерін бағалаудың мақсаты – педагог-ассистенттердің ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларды психологиялық-педагогикалық қолдау және жеке қолдау саласындағы теориялық білімдері мен практикалық дағдыларын меңгеру деңгейін, сондай-ақ меңгерілген тәсілдер мен құралдарды тікелей кәсіби қызметте қолдануға дайындығын анықтау. Бағалау тыңдаушылардың мынадай қабілеттерін тексеруді көздейді: педагог-ассистенттің кәсіби қызметін реттейтін Қазақстан Республикасының қолданыстағы нормативтік құқықтық талаптарын қолдану; педагог-ассистенттің кәсіби функцияларын, міндеттері мен жауапкершілік шектерін анықтау; білім алушының білім беру процесіндегі әрекетін, мінез-құлқын, коммуникациясын және қатысуын бақылау; білім алушының дербестігі мен қатысуын шектейтін қиындықтар мен кедергілерді анықтау; білім алушының жеке қолдауға қажеттілігін анықтау;

көмектің мақсатын, мазмұнын, тәсілін және қажетті көлемін анықтау; жеке қолдаудың практикалық технологияларын қолдану; кәсіби функциялар шеңберінде нұсқауларды, ақпаратты ұсыну тәсілдерін және іс-әрекетті ұйымдастыруды бейімдеу; көрнекі қолдауды және кеңістікті, уақытты және іс-әрекеттердің реттілігін құрылымдауды қолдану; білім алушының коммуникациясы мен әлеуметтік өзара іс-қимылын қолдау; кәсіби функциялар шеңберінде мінез-құлық пен эмоционалдық реттеудегі қиындықтар кезінде педагогикалық қолдау тәсілдерін қолдану; білім алушының дербестігін дамытуға жағдай жасау; бақыланатын динамика негізінде жеке көмек көлемін біртіндеп өзгерту және азайту; мұғаліммен, басқа педагогтермен, психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің мамандарымен және ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл жасау; бақылау нәтижелерін тіркеу және жеке қолдаудың нәтижелілігін талдау.	
1. Теориялық бөлімді бағалау	Теориялық бөлім тыңдаушылардың нормативтік-құқықтық негіздерді, кәсіби функцияларды және педагог-ассистент қызметіне қатысты заманауи тәсілдерді түсінуін тексеруге бағытталған. Теориялық бағалау барысында мыналарды білуі тексеріледі: Қазақстан Республикасының инклюзивті білім беру саласындағы мемлекеттік саясаты; педагог-ассистенттің кәсіби қызметін нормативтік-құқықтық реттеу; педагог-ассистенттің кәсіби функциялары, міндеттері мен жауапкершілік шектері; ерекше білім беруді қажет ететін білім алушылар ұғымы; ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларды анықтау және бағалау тәсілдері; психологиялық-педагогикалық қолдау жүйесіндегі педагог-ассистенттің рөлі; білім алушының әрекеті мен қатысуын бақылау қағидаттары; жеке қолдауды анықтау тәсілдері; кәсіби функциялар шеңберінде нұсқауларды бейімдеу және іс-әрекетті ұйымдастыру тәсілдері; көрнекі қолдау және іс-әрекетті құрылымдау қағидаттары; коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау тәсілдері;

	мінез-құлық пен эмоционалдық реттеудегі қиындықтар кезінде педагогикалық қолдау тәсілдері; дербестікті дамыту қағидаттары; жеке көмекті біртіндеп азайту тәсілдері; педагогтермен, мамандармен және ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл жасау қағидаттары; жеке қолдау нәтижелерін тіркеу және талдау тәсілдері. Теориялық бөлімді бағалау әдістері Тестілеу мыналарды қамтиды: бір дұрыс жауапты таңдауға арналған тапсырмалар; бірнеше дұрыс жауапты таңдауға арналған тапсырмалар; сәйкестікті анықтауға арналған тапсырмалар; ситуациялық тест тапсырмалары; қысқа ашық сұрақтар. Тест тапсырмаларының тақырыптары бес модульдің мазмұнын қамтиды: педагог-ассистенттің кәсіби қызметінің нормативтік-құқықтық және ұйымдастырушылық негіздері; ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларды бағалау және жеке қолдауды анықтау; сүйемелдеудің және қолдаудың практикалық технологиялары; білім алушының дербестігін, коммуникациясын және әлеуметтік өзара іс-қимылын дамыту; педагог-ассистенттің командалық өзара іс-қимылы және қызметінің нәтижелілігін бағалау.
2. Практикалық бөлімді бағалау	Практикалық бөлім тыңдаушылардың меңгерген білімдері мен іс-әрекет тәсілдерін педагог-ассистенттің кәсіби қызметіне тән жағдайларда қолдану қабілетін анықтауға бағытталған. Тапсырмаларды орындау барысында қолдаудың таңдалған тәсілінің дұрыстығы ғана емес, оның білім алушының нақты қажеттілігіне, педагог-ассистенттің кәсіби

	функцияларына және қажетті әрі жеткілікті көмек қағидатына сәйкестігі де бағаланады. Практикаға бағдарланған тапсырмалар Практикалық бағалау мыналарды қамтиды: кәсіби жағдайды талдау және педагог-ассистенттің әрекеттерін анықтау; психологиялық-педагогикалық қолдау процесіне қатысушылардың функцияларын ажырату; педагог-ассистенттің бақылау картасын толтыру; білім алушының дербестігі мен қатысуын шектейтін қиындықтар мен кедергілерді анықтау; жеке қолдаудың мақсатын анықтау; қажетті және жеткілікті көмек көлемін анықтау; нұсқауды және ақпаратты ұсыну тәсілін бейімдеу; көрнекі күн тәртібін және қадамдық нұсқауды әзірлеу; жұмыс кеңістігін және әрекеттердің реттілігін құрылымдау; іс-әрекеттің бір түрінен екіншісіне ауысу алгоритмін әзірлеу; коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау тәсілдерін таңдау; мінез-құлық немесе эмоционалдық реттеудегі қиындықтар жағдайын талдау; нұсқауларды біртіндеп азайту жоспарын әзірлеу; білім алушының дербестігі мен қолдауға қажеттілігінің динамикасын талдау. Кейстік тапсырмалар Кейстік тапсырмалар педагог-ассистенттің тікелей қызметіне тән жағдайларды модельдейді: білім алушы жалпы нұсқаудан кейін тапсырманы орындауға кіріспейді; білім алушы әрекеттердің реттілігін бірнеше рет қайталауды қажет етеді; іс-әрекеттің бір түрінен екіншісіне ауысу кезінде қиындықтар туындайды; білім алушы әрбір әрекетті орындау алдында ересек адамның нұсқауын үнемі күтеді;

	көмек сұрауға өздігінен жүгіну кезінде қиындықтар туындайды; білім алушы құрдастарымен өзара іс-қимыл жасау кезінде қиындықтарға тап болады; мінез-құлық немесе эмоционалдық реттеу кезінде қиындықтар туындайды; көрсетілетін көмек көлемі білім алушының өзекті дербестік деңгейіне сәйкес келмейді; педагог-ассистент пен мұғалімнің әрекеттерін келісу қажет; ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимылдың кәсіби шектерін анықтау қажет. Кейсті шешу кезінде тыңдаушы байқалатын қиындықты анықтайды, кедергі мен көмекке қажеттілікті айқындайды, қолдаудың мақсатын тұжырымдайды, көмектің тәсілі мен көлемін таңдайды және таңдалған шешімнің нәтижелілігі бақыланатын көрсеткіштерді анықтайды. Практикалық жұмысты таныстыру және қорғау Қорғау барысында тыңдаушы әзірлеген білім алушыны жеке қолдау практикасын таныстырады және мыналарды негіздейді: бақылау нәтижелері; анықталған қиындықтар мен кедергілер; білім алушының қолдауға қажеттілігі; жеке қолдаудың мақсаты; таңдалған көмек тәсілі мен көлемі; пайдаланылатын көрнекі және ұйымдастырушылық құралдар; дербестікті дамыту тәсілдері; коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды ұйымдастыру; мұғаліммен және мамандармен өзара іс-қимыл; динамиканы бақылау көрсеткіштері; жеке көмек көлемін өзгерту немесе біртіндеп азайту шарттары.
3. Бағалау критерийлері:	Оқыту нәтижелерін бағалау мынадай критерийлер бойынша жүзеге асырылады: нормативтік-құқықтық сауаттылық — нормативтік талаптарды дұрыс қолдану және педагог-ассистенттің кәсіби функцияларын түсіну;

	кәсіби шектерді сақтау — ұсынылатын әрекеттердің педагог-ассистенттің белгіленген функциялары мен жауапкершілігіне сәйкестігі; бақылаудың объективтілігі — білім алушының нақты байқалатын әрекеттерін негізсіз бағалау сипаттамаларынсыз сипаттау қабілеті; қиындықтар мен кедергілерді анықтау — білім алушының дербестігі мен қатысуын шектейтін факторларды анықтау қабілеті; жеке қолдаудың негізділігі — таңдалған көмек тәсілі мен көлемінің анықталған қажеттілікке сәйкестігі; практикалық қолданылуы — әзірленген шешімді тікелей білім беру процесінде пайдалану мүмкіндігі; қолдау құралдарын пайдалану — көрнекі, ұйымдастырушылық және коммуникативтік құралдарды орынды қолдану; дербестікті дамыту — педагогикалық әрекеттердің білім алушының дербес іс-әрекетін біртіндеп кеңейтуге бағытталуы; командалық өзара іс-қимыл — мұғаліммен және психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің мамандарымен әрекеттерді келісу қабілеті; динамиканы бағалау — қолдаудың нәтижелілігін анықтау үшін нақты байқалатын көрсеткіштерді пайдалану қабілеті; көмек көлемін түзету — жеке қолдау көлемін сақтау, өзгерту немесе біртіндеп азайту туралы негізделген шешім қабылдау қабілеті; кәсіби рефлексия — өз қызметінің нәтижелілігін талдау және оны жетілдіру бағыттарын анықтау қабілеті.
4. Бағалау құралдары:	Оқыту нәтижелерін бағалау үшін мыналар пайдаланылады: кіріспе диагностикалық сауалнама; ағымдағы тестілеу; қорытынды тестілеу; кәсіби кейстер; ситуациялық тапсырмалар; педагог-ассистенттің бақылау картасы; қажетті көмек көлемін анықтау картасы;

	нұсқауларды бейімдеу және іс-әрекетті ұйымдастыру бойынша практикалық тапсырмалар; әзірленген көрнекі қолдау құралдары; кеңістікті, уақытты және іс-әрекеттердің реттілігін құрылымдау бойынша тапсырмалар; дербестік динамикасын бақылау картасы; жеке көмекті біртіндеп азайту жоспары; қорытынды практикаға бағдарланған жұмыс; оқытушының сараптамалық бағалауы; кәсіби құзыреттерді өзін-өзі бағалау парағы; тыңдаушылардың рефлексиялық материалдары.
5. Қорытынды аттестаттау:	Қорытынды аттестаттау оқытудың күтілетін нәтижелеріне қол жеткізуді кешенді бағалауға бағытталған және қорытынды тестілеу мен практикаға бағдарланған қорытынды жұмысты қамтиды. Қорытынды тестілеу Қорытынды тестілеу барлық бес модульдің мазмұны бойынша жүргізіледі және мыналарды меңгеру деңгейін анықтауға мүмкіндік береді: кәсіби қызметтің нормативтік-құқықтық негіздері; педагог-ассистенттің кәсіби функциялары мен жауапкершілік шектері; ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыларды бағалау тәсілдері; жеке қолдауды анықтау тәсілдері; білім алушыны сүйемелдеу технологиялары; көрнекі қолдау және іс-әрекетті құрылымдау; дербестікті дамыту тәсілдері; коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау; мінез-құлық пен эмоционалдық реттеудегі қиындықтар кезінде педагогикалық қолдау; командалық өзара іс-қимыл; жеке қолдау нәтижелерін құжаттандыру және бағалау тәсілдері. Қорытынды практикаға бағдарланған жұмыс Қорытынды жұмыс кәсіби кейс негізінде ерекше білім беруді қажет ететін білім

	алушыны жеке қолдау практикасының жобасы болып табылады. Қорытынды жұмыс мыналарды қамтиды: білім беру жағдайының сипаттамасы; білім алушының әрекетін бақылау нәтижелері; нақты қиындықтар мен кедергілерді анықтау; жеке қолдауға қажеттілікті анықтау; қолдаудың мақсатын тұжырымдау; қажетті және жеткілікті көмек көлемін анықтау; қолдау тәсілдерін таңдау және негіздеу; көрнекі және ұйымдастырушылық құралдарды таңдау; іс-әрекетті құрылымдау тәсілдері; коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау тәсілдері; тиісті жағдай болған кезде мінез-құлық немесе эмоционалдық реттеудегі қиындықтар жағдайындағы әрекеттер; педагог-ассистент, мұғалім және мамандар арасында әрекеттерді бөлу; дербестік динамикасын бақылау көрсеткіштері; жеке көмекті сақтау, өзгерту немесе біртіндеп азайту шарттары. Кәсіби өсуді өзін-өзі бағалау Өзін-өзі бағалау бағдарлама аяқталғаннан кейін жүргізіледі және мынадай қабілеттерді талдауды көздейді: кәсіби қызметте нормативтік талаптарды қолдану; кәсіби функциялардың шектерін сақтау; білім алушының әрекетін объективті бақылау және тіркеу; қиындықтар мен кедергілерді анықтау; жеке қолдаудың қажетті көлемін анықтау; сүйемелдеудің практикалық технологияларын қолдану; көрнекі және ұйымдастырушылық құралдарды пайдалану; коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау; дербестікті дамытуға жағдай жасау; педагогтермен және мамандармен өзара іс-қимыл жасау;

	білім алушының көмекке қажеттілігінің динамикасын бақылау; қолдау көлемін уақтылы өзгерту және біртіндеп азайту. Теориялық, практикалық және қорытынды бағалау нәтижелері педагог-ассистенттің кәсіби құзыреттерінің қалыптасу дәрежесін және оның кәсіби функциялары шеңберінде ерекше білім беруді қажет ететін білім алушыға жеке қолдауды жүзеге асыруға дайындығын анықтауға мүмкіндік береді. Бастапқы материалда бағалау мектепке дейінгі бағдарламаға бейімделген — педагогикалық бақылау, тәрбие-білім беру процесін дараландыру және дамытушы ортаны бейімдеу. Осы нұсқада бағалау құралдары мен қорытынды жұмыс педагог-ассистенттің функцияларына және әзірленген бес модульдің мазмұнына толықтай бейімделген.

Бағалау құралдары

Оқу нәтижелерін бағалау ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету және жеке қолдау саласындағы педагог-ассистенттердің кәсіби құзыреттерінің қалыптасуын кешенді бағалауды қамтамасыз ететін құралдар арқылы жүзеге асырылады.

Бағалау құралдары бес модульдің мазмұнымен сәйкестендірілген және нормативтік-құқықтық және теориялық білімдерді меңгеру деңгейін, сондай-ақ педагог-ассистенттің кәсіби қызметінде жеке қолдаудың нақты тәсілдерін тікелей қолдану қабілетін анықтауға мүмкіндік береді.

Тестілеу және тексеру тапсырмалары

Тестілеу бағдарламаның теориялық мазмұнын меңгеру деңгейін және педагог-ассистенттің кәсіби қызметінің нормативтік, ұйымдастырушылық және практикалық негіздерін түсінуін бағалау үшін қолданылады.

Тест тапсырмалары мынадай мәселелерді қамтиды:

Қазақстан Республикасының инклюзивті білім беру саласындағы мемлекеттік саясаты;

педагог-ассистенттің қызметін нормативтік-құқықтық реттеу;

педагог-ассистенттің кәсіби функциялары, міндеттері және жауапкершілік шектері;

ерекше білім беру қажеттіліктері ұғымы;

ерекше білім беру қажеттіліктерін анықтау және бағалау тәсілдері;

жеке қолдауды ұйымдастырудың негіздері мен қағидаттары;

білім алушыны психологиялық-педагогикалық қолдау жүйесіндегі педагог-ассистенттің рөлі;

білім алушының іс-әрекетін, мінез-құлқын, коммуникациясын және қатысуын бақылау;

қиындықтар мен кедергілерді анықтау;

жеке қолдаудың мақсаты мен көлемін анықтау;

визуалды қолдау және іс-әрекетті құрылымдау технологиялары;

коммуникация мен әлеуметтік өзара әрекеттесуді қолдау тәсілдері;

дербестікті дамыту тәсілдері;

мінез-құлық және эмоциялық реттеу қиындықтары кезіндегі педагогикалық қолдау;

жеке көмекті біртіндеп азайту қағидаттары;

педагог-ассистенттің мұғаліммен, мамандармен және ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара әрекеттесуі;

жеке қолдау нәтижелерін тіркеу және талдау.

Бір немесе бірнеше дұрыс жауапты таңдауға арналған тапсырмалар, сәйкестікті анықтауға арналған тапсырмалар, жағдаяттық тапсырмалар және қысқаша ашық сұрақтар қолданылады.

Өткізу нысандары:

Google Forms, Moodle және басқа да білім беру платформаларын қолдана отырып онлайн-тестілеу;

жазбаша тестілеу;

модульдердің мазмұны бойынша жағдаяттық тексеру тапсырмалары.

Педагог-ассистенттің бақылау картасы

Бақылау картасы тыңдаушының білім алушының іс-әрекетін объективті түрде тіркеу және жеке қолдауға қажеттілік туындайтын жағдайларды анықтау қабілетін бағалау үшін қолданылады.

Картада мыналар тіркеледі:

нұсқауды түсінуі және орындауы;

іс-әрекетті өз бетінше бастауы;

іс-әрекеттер реттілігін сақтауы;

тапсырманы өз бетінше аяқтай алуы;

іс-әрекеттің бір түрінен екіншісіне ауысуы;

коммуникация және көмек сұрау тәсілдері;

құрдастарымен және педагогтермен өзара әрекеттесуі;

мінез-құлық және эмоциялық реттеу ерекшеліктері;

қиындықтардың туындау жағдайлары;

қолданылған қолдау тәсілі;

қажетті ишаралардың саны мен қарқындылығы;

өз бетінше орындайтын әрекеттері;

қолдау көрсетілгеннен кейінгі өзгерістер;

жеке көмекке қажеттіліктің динамикасы.

Тыңдаушының субъективті сипаттамаларсыз нақты бақыланатын әрекеттерді сипаттау және бақылау нәтижелерін қолдау тәсілдерін анықтау немесе түзету үшін пайдалану қабілеті бағаланады.

Практикаға бағдарланған тапсырмалар

Практикалық тапсырмалар бағдарламаның мазмұнын педагог-ассистенттің кәсіби қызметінде қолдану қабілетін бағалау үшін пайдаланылады.

Модульдер шеңберінде мынадай тапсырмалар орындалады:

нормативтік-құқықтық жағдаятты талдау;

психологиялық-педагогикалық қолдау көрсетуге қатысушылардың кәсіби функцияларын ажырату;

бақылау нәтижелерін талдау;

қиындықтар мен кедергілерді анықтау;

білім алушының жеке қолдауға қажеттілігін анықтау;

қолдаудың нақты мақсатын қою;

қажетті және жеткілікті көмек көлемін анықтау;

кәсіби функциялар шегінде нұсқауды және ақпаратты ұсыну тәсілін бейімдеу;

күрделі әрекетті бірізді кезеңдерге бөлу;

визуалды сабақ кестесін әзірлеу;

қадамдық визуалды нұсқаулық жасау;

іс-әрекет түрлері арасында ауысу алгоритмін әзірлеу;

жұмыс кеңістігін құрылымдау;

коммуникацияны қолдау тәсілдерін таңдау;

білім алушының құрдастарымен әлеуметтік өзара әрекеттесуін модельдеу;

мінез-құлық және эмоциялық реттеу қиындықтары жағдайларын талдау;

жеке көмекті біртіндеп азайту жоспарын әзірлеу.

Бағалау кезінде таңдалған қолдау тәсілінің анықталған қажеттілікке сәйкестігі, педагог-ассистенттің кәсіби функцияларын сақтауы, шешімнің практикалық қолданылуы және оның білім алушының дербестігін дамытуға бағытталуы ескеріледі.

Тыңдаушының жеке кәсіби портфолиосы

Портфолио бағдарламаны меңгеру барысында практикалық қызмет нәтижелері мен тыңдаушының кәсіби динамикасын тіркеу үшін қолданылады.

Портфолиоға мыналар енгізілуі мүмкін:

педагог-ассистент қызметінің нормативтік-құқықтық негіздері бойынша орындалған тапсырмалар;

бақылау картасы;

анықталған қиындықтар мен кедергілердің сипаттамасы;

жеке қолдаудың мақсаты;

қажетті көмек көлемін анықтау алгоритмі;

бейімделген нұсқаулық;

визуалды сабақ кестесі;

әрекеттердің қадамдық алгоритмі;

жұмыс кеңістігін құрылымдау бойынша материалдар;

коммуникацияны қолдау құралдары;

іс-әрекет түрлері арасында ауысу кезіндегі қолдау алгоритмі;

мінез-құлық немесе эмоциялық реттеу қиындықтары жағдайын талдау;

ишараларды біртіндеп азайту жоспары;

дербестік динамикасын бақылау материалдары;

мұғаліммен және мамандармен өзара әрекеттесу алгоритмі;

модульдерді меңгеру нәтижелері бойынша рефлексивтік материалдар.

Портфолио кәсіби құзыреттердің қалыптасу жүйелілігін және әзірленген құралдардың практикалық қолданылуын бағалауға мүмкіндік береді.

Кәсіби кейстер мен жағдаяттық тапсырмаларды талдау

Кейстік тапсырмалар педагог-ассистенттің нақты кәсіби жағдайларда негізделген шешімдер қабылдау қабілетін бағалау үшін қолданылады.

Кейстер мыналарға байланысты жағдайларды қамтиды:

білім алушының жалпы нұсқауды түсінбеуі;

тапсырманы өз бетінше орындауды бастаудағы қиындықтар;

іс-әрекеттер реттілігін бірнеше рет қайталау қажеттілігі;

іс-әрекет түрлері арасында ауысудағы қиындықтар;

ересек адамның ишарасын үнемі күту;

көмекке өз бетінше жүгінудегі қиындықтар;

коммуникация және құрдастарымен өзара әрекеттесудегі қиындықтар;

мінез-құлық және эмоциялық реттеу қиындықтары;

визуалды немесе ұйымдастырушылық қолдаудың қажеттілігі;

көрсетілетін көмек көлемінің білім алушының өзекті мүмкіндіктеріне сәйкес келмеуі;

қолдауды мұғаліммен немесе мамандармен келісу қажеттілігі;

ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара әрекеттесудегі кәсіби шектерді анықтау.

Кейсті шешу барысында тыңдаушы бақыланатын қиындықты анықтайды, кедергіні анықтайды, көмекке қажеттілікті белгілейді, қолдаудың мақсатын тұжырымдайды, тиісті көмек тәсілі мен көлемін таңдайды және кейіннен динамиканы бағалау үшін көрсеткіштерді анықтайды.

Білім алушыны жеке қолдауды бағалау парағы

Бағалау парағы тыңдаушының негізделген жеке қолдауды жобалау қабілетін бағалау үшін қолданылады.

Бағалауға мыналар жатады:

бақыланатын қиындықтың нақты сипатталуы;

кедергінің дұрыс анықталуы;

мақсаттың анықталған қажеттілікке сәйкестігі;

таңдалған көмек тәсілінің негізділігі;

көмек көлемінің білім алушының өзекті мүмкіндіктеріне сәйкестігі;

педагог-ассистенттің кәсіби функцияларын сақтауы;

визуалды және ұйымдастырушылық құралдардың орындылығы;

қолдаудың әрекеттерді өз бетінше орындауға бағытталуы;

нәтижеліліктің нақты көрсеткіштерінің болуы;

көмекті біртіндеп өзгерту немесе азайту шарттарының болуы.

Бағалау парағы ұсынылған қолдаудың қажетті және жеткілікті көмек қағидатына қаншалықты сәйкес келетінін және білім алушының дербестігін дамытуға ықпал ететінін анықтауға мүмкіндік береді.

Дербестік пен қолдау көлемінің динамикасын бақылау картасы

Карта жеке қолдаудың нәтижелілігін динамикада талдау қабілетін бағалау үшін қолданылады.

Картада мыналар тіркелуі мүмкін:

әрекет немесе іс-әрекет түрі;

дербестіктің бастапқы деңгейі;

қолданылатын қолдау түрі;

қажетті ишаралардың саны;

әрекетті өз бетінше орындау деңгейі;

өз бетінше әрекет ету ұзақтығы;

визуалды тіректі өз бетінше пайдалана алуы;

көмекке өз бетінше жүгіну қабілеті;

іс-әрекет түрлері арасында сәтті ауысуы;

коммуникация мен әлеуметтік өзара әрекеттесудегі өзгерістер;

ересектің тікелей көмегіне қажеттіліктің өзгеруі.

Алынған деректер негізінде тыңдаушы қолдау көлемін сақтау, өзгерту немесе біртіндеп азайту қажеттілігін анықтайды.

Жеке көмекті біртіндеп азайту жоспары

Құрал педагог-ассистенттің білім алушының дербестігін дамытуға жағдай жасау және оның ересек адамның тұрақты көмегіне тәуелділігін болдырмау қабілетін бағалау үшін қолданылады.

Жоспар мыналарды қамтиды:

нақты әрекет немесе жағдай;

дербестіктің өзекті деңгейі;

қолданылатын көмек тәсілі;

сәтті орындау критерийі;

ишараны азайту тәсілі;

қарқындылығы төменірек көмекке көшу шарттары;

дербестіктің күтілетін деңгейі;

нәтижені бақылау көрсеткіштері.

Көмекті азайту реттілігінің негізділігі және ұсынылған әрекеттердің білім алушының мүмкіндіктері мен бақыланатын динамикасына сәйкестігі бағаланады.

Қорытынды практикаға бағдарланған жұмысты қорғау

Қорытынды практикаға бағдарланған жұмыс тыңдаушының оқу нәтижелерін қолдану қабілетін кешенді бағалаудың негізгі құралы болып табылады.

Жұмыс кәсіби кейс негізінде әзірленеді және барлық бес модульдің мазмұнын біріктіреді.

Қорғау барысында мыналар бағаланады:

педагог-ассистенттің кәсіби әрекеттерін анықтаудың дұрыстығы;

бақылау нәтижелерінің объективтілігі;

анықталған қиындықтар мен кедергілердің нақтылығы;

жеке қолдауға қажеттіліктің негізділігі;

қолдау мақсатының анықталған қажеттілікке сәйкестігі;

таңдалған көмек тәсілі мен көлемінің негізділігі;

әзірленген визуалды және ұйымдастырушылық құралдардың сапасы;

коммуникация мен әлеуметтік өзара әрекеттесуді қолдау тәсілдері;

қолдаудың дербестікті дамытуға бағытталуы;

кәсіби шектерді сақтауы;

мұғаліммен және мамандармен өзара әрекеттесудің келісімділігі;

динамиканың нақты көрсеткіштерінің болуы;

көмекті өзгерту немесе азайту шарттарының негізділігі;

әзірленген шешімнің практикалық қолданылуы;

қорытынды жұмысты ұсынудың дәлелділігі.

Онлайн-құралдар және интерактивті цифрлық құралдар

Цифрлық құралдар оқу нәтижелерін ағымдағы, қалыптастырушы және қорытынды бағалау үшін қолданылады.

Мыналар қолданылуы мүмкін:

Google Forms, Moodle — ағымдағы және қорытынды тестілеу үшін;

Kahoot, Quizizz — модульдердің мазмұнын түсінуді жедел тексеру үшін;

Mentimeter — кері байланыс және кәсіби рефлексия үшін;

Padlet және оған ұқсас интерактивті платформалар — кәсіби кейстерді талдау, практикалық материалдарды ұсыну және шешімдерді топтық жобалау үшін.

Цифрлық құралдарды таңдау оқыту форматына және ұйымның техникалық мүмкіндіктеріне байланысты анықталады.

Өзін-өзі бағалау сауалнамалары және рефлексивтік материалдар

Өзін-өзі бағалау бағдарламаны меңгеру барысында педагог-ассистенттің кәсіби даярлығындағы өзгерістерді анықтау үшін қолданылады.

Мыналар қолданылады:

кәсіби құзыреттерді өзін-өзі бағалаудың бастапқы сауалнамасы;

модульдерді аяқтау бойынша өзін-өзі бағалау парақтары;

орындалған кәсіби кейстерге рефлексивтік талдау;

практикалық дағдыларды өзін-өзі бағалау;

кәсіби өсу бойынша қорытынды сауалнама;

бағдарламаның практикалық маңыздылығы бойынша кері байланыс сауалнамасы.

Өзін-өзі бағалау мынадай бағыттар бойынша жүргізіледі:

кәсіби функциялар мен жауапкершілік шектерін білу;

білім алушының іс-әрекетін объективті бақылау қабілеті;

қиындықтар мен кедергілерді анықтау қабілеті;

жеке қолдаудың қажетті көлемін анықтау дағдысы;

визуалды және ұйымдастырушылық құралдарды меңгеру;

коммуникация мен әлеуметтік өзара әрекеттесуді қолдау қабілеті;

дербестікті дамытуға жағдай жасау дағдысы;

жеке көмекті біртіндеп азайту қабілеті;

мұғаліммен және мамандармен өзара әрекеттесу;

ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара әрекеттесу кезінде кәсіби шектерді сақтау;

білім алушының динамикасын тіркеу және талдау қабілеті;

бақыланатын нәтижелер негізінде қолдау тәсілдерін түзетуге даярлығы.

Тестілеуді, бақылау картасын, кәсіби кейстерді, практикаға бағдарланған тапсырмаларды, кәсіби портфолионы, жеке қолдауды бағалау парағын, динамика картасын, көмекті біртіндеп азайту жоспарын, қорытынды практикалық жұмысты және өзін-өзі бағалауды жиынтық қолдану педагог-ассистенттің кәсіби құзыреттерінің қалыптасуын кешенді бағалауды қамтамасыз етеді.

Бастапқы нұсқадан айырмашылығы, ол мектепке дейінгі ұйымдардың педагогтеріне бағдарланып, балалардың іс-әрекетін және дамытушы ортаны бейімдеуді бағалауды қамтыған болса, бағалау құралдары тікелей педагог-ассистенттің кәсіби функцияларына, жеке қолдауға, дербестікті дамытуға және білім алушының көмекке қажеттілігінің өзгеруін бағалауға бағытталған.

Бағалау балдарын ауыстыру шкаласы

Баға	**Пайыздық көрсеткіш диапазоны (%)**	**Балдар**
5	90 – 100 %	36-40
4	75 – 89 %	30-35
3	50 -74 %	20-29
2	50 ден аз	20 дан аз

Тыңдаушылардың оқу нәтижелерін қайта бағалау мүмкіндігі білім алушылардың оқу нәтижелерін бағалау және аттестаттауды реттейтін талаптарға сәйкес көзделеді.

Егер тыңдаушы қорытынды бағалаудан өту кезінде (тестілеу және/немесе қорытынды практикаға бағдарланған жұмысты қорғау) белгіленген шекті деңгейге қол жеткізбесе, оған білім беру ұйымы белгілеген мерзімдерде қайта бағалаудан өту мүмкіндігі беріледі.

Қайта бағалау мынадай мақсаттарда жүргізіледі:

бағдарлама мазмұнын меңгеру деңгейін объективті тексеру;

тыңдаушыға білімдері мен дағдыларында анықталған олқылықтарды жою мүмкіндігін беру;

оқу нәтижелерін бағалаудың әділдік және қолжетімділік қағидаттарының сақталуын қамтамасыз ету.

Қайта бағалау нысанын білім беру ұйымы айқындайды және ол қайта тестілеуді, қорытынды практикаға бағдарланған жұмысты пысықтап, қайта қорғауды немесе бағдарлама мазмұны шеңберінде қосымша тапсырманы орындауды қамтуы мүмкін.

9. Курстан кейінгі қолдау

Біліктілікті арттыру курсын аяқтағаннан кейінгі курстан кейінгі сүйемелдеу педагог-ассистенттердің ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларға жеке қолдау көрсету саласында меңгерген білімдерін, практикалық тәсілдері мен құралдарын кәсіби қызметінде тұрақты қолдануын қамтамасыз етуге бағытталған.

Курстан кейінгі сүйемелдеудің негізгі мазмұны білім алушының қызметін бақылау, қиындықтар мен кедергілерді анықтау, жеке қолдаудың қажетті көлемін айқындау, визуалды және ұйымдастырушылық құралдарды қолдану, дербестігін дамыту, коммуникациясы мен әлеуметтік өзара іс-қимылын қолдау, сондай-ақ көрсетілетін көмектің нәтижелілігін бағалау практикасын енгізумен байланысты.

Курстан кейінгі сүйемелдеу негізінен қашықтан форматта жүзеге асырылады және мыналарды қамтиды:

педагог-ассистенттің кәсіби функциялары мен жауапкершілік шекаралары мәселелері бойынша консультация беру;

білім алушының білім беру процесіндегі қызметін, мінез-құлқын, коммуникациясын және қатысуын бақылау мәселелері бойынша әдістемелік қолдау көрсету;

білім алушының дербестігін шектейтін қиындықтар мен кедергілерді анықтау мәселелері бойынша консультация беру;

жеке көмектің мақсатын, тәсілін және қажетті көлемін айқындау кезінде қолдау көрсету;

педагог-ассистенттің кәсіби функциялары шегінде нұсқаулықтар мен қызметті ұйымдастыру тәсілдерін бейімдеу кезінде әдістемелік көмек көрсету;

визуалды күн тәртібін, қадамдық нұсқаулықтарды және визуалды қолдаудың басқа да құралдарын қолдану бойынша консультация беру;

кеңістікті, уақытты және әрекеттердің реттілігін құрылымдау бойынша әдістемелік қолдау көрсету;

қызмет түрлері арасында ауысуды ұйымдастыру мәселелері бойынша консультация беру;

дербестікті, коммуникацияны және әлеуметтік өзара іс-қимылды дамыту тәсілдерін таңдауда қолдау көрсету;

педагог-ассистенттің кәсіби функциялары шегінде мінез-құлық және эмоциялық реттелу қиындықтары кезінде педагогикалық қолдау көрсету мәселелері бойынша консультация беру;

білім алушының динамикасын ескере отырып, жеке көмекті біртіндеп азайту бойынша әдістемелік қолдау көрсету;

мұғалімдермен, психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің мамандарымен және ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл мәселелері бойынша консультация беру; бақылау карталары мен білім алушының дербестігі мен көмекке қажеттілігінің динамикасын бақылау құралдарын қолдануды сүйемелдеу; оқыту барысында әзірленген практикалық материалдарды енгізуді қолдау. Курстан кейінгі сүйемелдеу оқыту аяқталғаннан кейін 12 ай ішінде жүзеге асырылады және меңгерілген кәсіби практикаларды енгізуді жүйелі түрде бақылауды көздейді.	
1. Кәсіби өзара іс-қимыл формалары	Тәжірибе алмасу, енгізу нәтижелерін талдау және кәсіби қиындықтарды шешу мақсатында мыналар ұйымдастырылады: ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларға жеке қолдау көрсету мәселелері бойынша онлайн-консультациялар; педагог-ассистенттің кәсіби функциялары мен жауапкершілік шекаралары бойынша тақырыптық онлайн-кездесулер; білім алушыны бақылау, көмек көлемін айқындау және оның динамикасын қадағалау бойынша вебинарлар; визуалды қолдау және қызметті құрылымдау бойынша шеберлік сыныптары; дербестікті дамыту және жеке көмекті біртіндеп азайту бойынша онлайн-практикумдар; педагог-ассистенттердің практикалық материалдар мен шешімдер алмасуына арналған кәсіби онлайн-қауымдастықтар; педагог-ассистенттердің практикасынан кәсіби кейстерді талдау; меңгерілген қолдау тәсілдерін қолдану нәтижелерін топтық талқылау; кәсіби қиындықтарды талдауға арналған консультациялық алаңдар; білім алушыларға жеке қолдау көрсетудің нәтижелі практикаларын ұсыну және талқылау.
2. Тыңдаушыларға әдістемелік қолдау	Курстан кейінгі сүйемелдеу кезеңінде бағдарламаның мазмұнын практикалық қолдану бойынша әдістемелік қолдау көрсетіледі. Әдістемелік қолдау мыналарды қамтиды: бағдарламаның электрондық оқу-әдістемелік материалдарына қолжетімділік;

	педагог-ассистент қызметінің нормативтік-құқықтық негіздері бойынша материалдар; психологиялық-педагогикалық қолдау процесіне қатысушылардың кәсіби функцияларын ажырату бойынша ұсынымдар; педагог-ассистенттің бақылау карталарының үлгілері; қиындықтар мен кедергілерді анықтау алгоритмдері; жеке көмектің қажетті және жеткілікті көлемін айқындау бойынша материалдар; нұсқаулықтар мен қызметті ұйымдастыру тәсілдерін бейімдеу мысалдары; визуалды күн тәртібінің, визуалды нұсқаулықтардың және әрекеттер реттілігінің үлгілері; жұмыс кеңістігін, уақытты және қызметті құрылымдау бойынша ұсынымдар; қызмет түрлері арасында ауысу кезінде қолдау көрсету алгоритмдері; коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау бойынша материалдар; мінез-құлық және эмоциялық реттелу қиындықтары кезінде педагогикалық қолдау көрсету бойынша ұсынымдар; білім алушының дербестігін дамыту бойынша материалдар; подсказкаларды және тікелей көмекті біртіндеп азайту алгоритмдері; дербестік пен қолдау көлемінің динамикасын бақылау карталары; мұғалімдермен, мамандармен және ата-аналармен (заңды өкілдермен) кәсіби өзара іс-қимыл бойынша ұсынымдар; бақылау нәтижелерін объективті тіркеу бойынша материалдар; Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілеріндегі өзгерістерді ескере отырып, әдістемелік материалдарды жаңарту.
3. Оқыту нәтижелерін енгізудің тиімділігін бағалау	Мониторинг қалыптастырылған кәсіби құзыреттердің педагог-ассистенттердің практикалық қызметіне ауысу дәрежесін анықтау үшін жүргізіледі. Мониторинг мыналарды көздейді:

	курс аяқталғаннан кейін енгізу жоспарланған кәсіби практикаларды тіркеу; меңгерілген қолдау тәсілдері мен құралдарын қолдану мәселелері бойынша онлайн-сауалнама жүргізу; педагог-ассистенттер әзірлеген және қолданған практикалық материалдардың мысалдарын талдау; кәсіби қызметтегі өзгерістерге өзін-өзі бағалау жүргізу; бақылауды және жеке қолдау тәсілдерін қолдану туралы ақпарат жинау; визуалды және ұйымдастырушылық құралдарды пайдалануды талдау; жеке көмекті біртіндеп азайту практикасын талдау; мұғалімдермен және мамандармен кәсіби өзара іс-қимылдағы өзгерістерді бағалау; кәсіби қиындықтарды анықтау; жеке және топтық кері байланыс ұсыну; нәтижелі практикаларды талдау және тарату. Растайтын материалдар ретінде дербестендірілмеген бақылау карталары, жеке қолдау көрсету алгоритмдері, визуалды күн тәртіптері мен нұсқаулықтар, дербестік динамикасының карталары, көмекті біртіндеп азайту жоспарлары, талдамалық материалдар және кәсіби кейстердің сипаттамалары пайдаланылуы мүмкін.
4. Қосымша қолдау формалары (сұраныс бойынша)	Курстан кейінгі сүйемелдеудің тиімділігі мынадай критерийлер бойынша айқындалады: кәсіби функцияларды сақтау — меңгерілген қолдау тәсілдерін педагог-ассистенттің міндеттері мен жауапкершілігі шегінде қолдану; бақылаудың объективтілігі — нақты бақыланатын әрекеттерді, қиындықтарды, көмек көрсету тәсілдерін және нәтижелерді негізсіз бағалау сипаттамаларынсыз тіркеу; қиындықтар мен кедергілерді анықтау — білім алушының дербестігі мен қатысуын шектейтін нақты факторларды анықтау қабілеті; жеке қолдаудың негізділігі — көмек көрсету тәсілі мен көлемінің білім алушының анықталған қажеттілігіне сәйкестігі;

	қолдаудың практикалық құралдарын қолдану — визуалды күн тәртіптерін, қадамдық нұсқаулықтарды, алгоритмдерді және қызметті құрылымдау тәсілдерін білім алушының қажеттіліктеріне сәйкес пайдалану; дербестікті дамыту — жеке қолдаудың білім алушының өз бетінше орындайтын әрекеттерінің санын арттыруға бағытталуы; коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау — көмекке өз бетінше жүгіну, қажеттіліктерін білдіру және білім алушының педагогтермен және құрдастарымен тікелей өзара іс-қимыл жасауына жағдай жасау; көмекті біртіндеп азайту — оң динамика болған жағдайда подсказкалардың саны мен қарқындылығын негізді түрде төмендету; кәсіби өзара іс-қимыл — педагог-ассистенттің мұғаліммен және психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің мамандарымен келісілген қызметі; динамиканы бақылау — қолдаудың нәтижелілігін талдау және қолдау көлемін түзету үшін бақылау нәтижелерін пайдалану; курс нәтижелерін практикалық енгізу — әзірленген және қолданылатын жеке қолдау құралдарының болуы.
Нәтижелілік көрсеткіштері	Курстан кейінгі сүйемелдеудің нәтижелілігі мынадай көрсеткіштермен расталады: меңгерілген жеке қолдау көрсету тәсілдерін кәсіби қызметте қолдану; педагог-ассистенттің бақылау картасын пайдалану; қиындықтардың туындау жағдайларын және қажетті көмек көлемін объективті тіркеу; жеке қолдауды айқындау алгоритмдерін қолдану; визуалды күн тәртібін, қадамдық нұсқаулықтарды және визуалды қолдаудың басқа да құралдарын пайдалану; кеңістікті, уақытты және әрекеттер реттілігін құрылымдау тәсілдерін қолдану; қызмет түрлері арасында ауысуды қолдау тәсілдерін пайдалану;

	коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау тәсілдерін қолдану; білім алушының жекелеген әрекеттерді өз бетінше орындауына жағдай жасау; оң динамика болған жағдайда подсказкалар санын азайту; дербестік пен көмек көлемінің динамикасын бақылау картасын пайдалану; жеке қолдауды біртіндеп азайтудың әзірленген жоспарының болуы; мұғалімдермен және психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің мамандарымен өзара іс-қимылды жетілдіру; ата-аналармен (заңды өкілдермен) өзара іс-қимыл кезінде кәсіби шекараларды сақтау; өзінің кәсіби қызметінің нәтижелілігін талдау және қолдау тәсілдерін түзету қабілеті; курстан кейінгі сүйемелдеу іс-шараларына және кәсіби тәжірибе алмасуға қатысу.
6. Нәтижелілік деңгейлері	Жоғары деңгей — педагог-ассистент меңгерілген бақылау және жеке қолдау көрсету тәсілдерін жүйелі түрде қолданады, білім алушының динамикасын объективті түрде тіркейді, кәсіби функциялары шегінде келісілген көмек көрсету тәсілдерін өз бетінше таңдайды, визуалды және ұйымдастырушылық құралдарды пайдаланады, білім алушының дербестігін дәйекті түрде дамытады және оң динамика болған жағдайда көмек көлемін негізді түрде азайтады. Жеткілікті деңгей — педагог-ассистент меңгерілген негізгі қолдау тәсілдерін қолданады, бақылау карталарын және жекелеген визуалды және ұйымдастырушылық құралдарды пайдаланады, білім алушының қызметіндегі өзгерістерді қадағалайды, мұғаліммен және мамандармен өзара іс-қимыл жасайды және алынған ұсынымдар негізінде қолдауды түзетеді. Базалық деңгей — педагог-ассистент меңгерілген қолдау тәсілдерінің жекелеген элементтерін қолданады, алайда қажетті көмек көлемін өз бетінше айқындау, динамиканы

	объективті тіркеу немесе қолдауды біртіндеп азайту кезінде қиындықтарға тап болады және қосымша әдістемелік көмекке мұқтаж.
7. Қолдаудың қосымша нысандары	Анықталған кәсіби қиындықтарды ескере отырып, мыналар ұйымдастырылуы мүмкін: педагог-ассистент қызметінің нормативтік-құқықтық негіздері бойынша тақырыптық вебинарлар; бақылау және нәтижелерді объективті тіркеу бойынша практикумдар; визуалды қолдау және қызметті құрылымдау бойынша шеберлік сыныптары; қажетті және жеткілікті көмек көлемін айқындау бойынша онлайн-семинарлар; білім алушының дербестігін дамыту бойынша практикумдар; коммуникация мен әлеуметтік өзара іс-қимылды қолдау бойынша шеберлік сыныптары; мінез-құлық және эмоциялық реттелу қиындықтары кезінде педагогикалық қолдау көрсету бойынша семинарлар; жеке көмекті біртіндеп азайту бойынша практикумдар; күрделі кәсіби кейстерді талдау; мұғалімдермен және психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің мамандарымен өзара іс-қимыл бойынша консультациялар; жеке және топтық әдістемелік консультациялар; практикалық материалдармен және нәтижелі кәсіби шешімдермен алмасу. Курстан кейінгі сүйемелдеу мониторингінің нәтижелері педагог-ассистенттердің неғұрлым кең таралған кәсіби қиындықтарын анықтау, оқу-әдістемелік материалдарды өзектендіру және кейінгі біліктілікті арттыру курстарының мазмұнын жетілдіру үшін пайдаланылады.

10. Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі.
Заңдар мен нормативтік-құқықтық актілер тізімі

1. Қазақстан Республикасының Конституциясы. https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K950001000_

2. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III «Білім туралы» Заңы https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319_

3. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2025 жылғы 24 ақпандағы № 31 «Білім беру ұйымдарының педагогтеріне арналған кәсіби стандарттарды бекіту туралы» бұйрығы.
https://adilet.zan.kz/kaz/docs/G25HP000031

4. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» бұйрығы. https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029031

5. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 16 қыркүйектегі № 399 «Бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім деңгейлерінің жалпы білім беретін пәндері бойынша үлгілік оқу бағдарламаларын және таңдау курстарын бекіту туралы» бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2022 жылғы 23 қыркүйекте № 29767 болып тіркелген.
https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029767

6. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 249 «Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023–2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» қаулысы https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2300000249

7. Қазақстан Республикасы Білім министрінің 2022 жылғы 31 тамыздағы № 385 «Түрлері мен типтері бойынша мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, қосымша білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» бұйрығы.
https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029031

8. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 95 «Педагогтердің біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру және өткізу, сондай-ақ педагогтің курсаралық қызметін қолдау қағидаларын бекіту туралы» бұйрығы
https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600013395

9. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің ресми сайты (www.edu.gov.kz).

10. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 24 шілдедегі № 592 қаулысы «2024–2029 жылдарға арналған жасанды интеллектіні дамыту тұжырымдамасын бекіту туралы» https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2400000592

11.Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2025 жылғы 29 сәуірдегі № 92 бұйрығы**.**Білім беру ұйымдарында психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің қызметін жүзеге асыру қағидаларын бекіту туралы https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2500036047

Негізгі әдебиеттер:

Александрова Е.Ю. Қосымша білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың шығармашылық дамуы // Дефектология *PRO*. 2020. 16 шілде. [Электрондық ресурс]. URL: https://www.defectologiya.pro/zhurnal/tvorcheskoe_razvitie_detej_s_osobyimi_obrazovatelnyimi_potrebnostyami_v_usloviyax_dopolnitelnogo_obrazovaniya/

Игнатова Е.А. Психикалық дамуы тежелген баланың шығармашылық әлеуетінің мәні // «Sociosphera» халықаралық ғылыми конференциясының материалдары. – 2018. – № 74. – [Электрондық ресурс]. URL: https://sociosphera.com/publication/conference/2018/74/suwnost_tvorcheskogo_potenciala_rebenka_s_zpr/

Осипова И.А. Денсаулық мүмкіндіктері шектеулі балалардың шығармашылық қиялының ерекшеліктері // Гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдарының өзекті мәселелері. – 2022. – № 11. – [Электрондық ресурс]. URL: https://apni.ru/article/5982-osobennosti-tvorcheskogo-voobrazheniya/

Середкина Л.В. Психикалық дамуы тежелген балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту // Педагогика. Теория мен практика мәселелері. – 2022. – № 3 (133). – [Электрондық ресурс]. URL: https://www.pedopyt.ru/categories/10/articles/6040

Силина Л.Н. Сөйлеу бұзылыстары бар балалардың көркемдік қабілеттерін дамыту // *nsportal.ru*. – 2024. – 19 қаңтар. – [Электрондық ресурс]. URL: https://nsportal.ru/detskiy-sad/raznoe/2024/01/19/razvitie-hudozhestvennyh-sposobnostey-u-detey-s-narusheniyami-rechi

Петренко Е. Жетілдіру кілті: қосымша білім беру балалардың психологиялық төзімділігін қалай қалыптастырады // *Bilimdinews.kz* – Республикалық білім беру порталы. – 2023. – 12 қыркүйек. – [Электрондық ресурс]. URL: https://bilimdinews.kz/?p=242276

Төлендиева К.С. Инклюзивті қосымша білім беру бөліміндегі педагогтің тәжірибесінен // *RUMSDO.KZ* – Республикалық оқу-әдістемелік стандарттау және цифрландыру орталығының ресми сайты. – 2023 ж. – 27 қыркүйек. – [Электрондық ресурс]. URL: https://www.rumsdokz.org/post/инклюзивті-қосымша-білім-беру-бөліміндегі-педагогтің-тәжірибесінен

Қосымша әдебиеттер:

Бутко Г.А., Овчинникова Ж.А. Қосымша білім беру педагогінің инклюзивті мәдениетін қалыптастырудың қазіргі заманғы үрдістерін зерттеу // Гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдарының өзекті мәселелері. –

2020. – № 6. – [Электрондық ресурс]. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/issledovanie-sovremennyh-tendentsiy-formirovaniya-inklyuzivnoy-kultury-pedagoga-dopolnitelnogo-obrazovaniya

Карынбаева О.В. Педагогтерді қосымша кәсіптік білім беру жағдайында балаларды инклюзивті оқытуға даярлауды модельдеу // Гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдарының өзекті мәселелері. – 2020. – № 2. – [Электрондық ресурс]. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/modelirovanie-podgotovki-pedagogov-v-dopolnitelnom-professionalnom-obrazovanii-k-inklyuzivnomu-obrazovaniyu-detey

Жанұзақова П., Мағауова А. (2025). АСБ бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау: халықаралық тәжірибеге салыстырмалы-құқықтық талдау. ҚазҰУ хабаршысы. «Педагогикалық ғылымдар» сериясы, 83(2). URL: https://bulletin-pedagogic-sc.kaznu.kz/index.php/1-ped/article/view/2721

Шатских А.А. Инклюзивті білім беру: барлық білім алушылар үшін тең мүмкіндіктерді қамтамасыз етудегі қиындықтар. – 2024-02-23. URI: https://repo.kspi.kz/handle/123456789/7757